

In fjärilsgungande på rosens blomsterfåll,
In träden murna hoy, lite syfkon, wid hwarandra.
Det hvita seglets bröst swalls opp af måstans slägt,
Små fållor porla fram i silfwermantlad drägt,
På skogsjudinnans släp i molnbeglänsta nätter
Sig slingra bäckar ned utföre gröna slätter.

Här Echo ställt sin thron i dunklets djupa grotta,
Så troget svarar hon med tåta återfall
På sistans morgonsång, på bösans ljunghedsknall.
Här simmar sagta fram Neptuni silfwerflotta,
(De hvita swanorne bland holmar när och fjär;)
Här duswan i sin flygt det blåa hvalfwet står,
Här blandas Phoebi gull med Alstonsjernors glitter,
Här på hwar morgonsky en liten Amor sitter.

Den Parken Djurgåln nämns. Hur ofta har des swalka
Ej trötta wandraren i middagsheftan glädt!
Hur ofta kallat fram uppå den gröna slätt
Det fria stadens folk, att uti gräsets halka
Fristt swänga om i dans wid nyckelharpors ljud!
Hur stön den parken är! En kungspark i sin skrud,
Hvars mantels blomsterbräm långt ut bland böljor flyter,
Hvars hjesas diadem sin frans i molnet knyter.

Ein största prydnad dock han af den skalden hemtar,
Som hilde till des låf sin harpas trolldomeslag. —
Wid kånslors vra swall, wid Isjens tåka drag,
Wid glasens dubbla klang och Cypris bröst, som slämtar,
Wdls denna lunden om till Paphos mirtenslund.
Hwar sitta få en flöjt uti sin lilla mund,
Hwar björk blef aread, hwar ros en nymp i parken,
En Amors gyllne pil hwart enda strå på marken.

Då all naturen gie att offra sina skänker
Att denna wockra nejd. Eitt hela blomsterhaf
Af lilja och narcis den tåka Flora gaf,
Då solen allt det gull, som uti molnen blänker,
De gröna fluggors walf och gräsets slåta plan
Med foglar tusental gaf, skogens Gudom, Pan.
Ur skyn rann månen upp likom en silfwerkälla,
Pan gie sin ljusa flod på träd och gräs att hålla.

Den dag jag nalkas ser, då mellan dessa ekar
Ett tempel bjuer sig wid dån af bälars klang
Till åra för den Skald, som Djurgålns fågring sang,
En tung i Frejas glam, en tung i Bacchi lekar.
Jag ser hur rankorne sig slåta gren wid gren
Med mirt kring templet rund i morgonrodnans sten.
Jag ser den mjuka wåd af Floras blomsterkosta,
Der fjär'lar flyga kring och Illiconvaljer dofta.

Men midt i templet stöt, med liran uti händer,
Står den Obbdlige i lifwets fulla wår,
Kring honom dagens Gud sin purpurmantel står.
Ffrån hwart skogens löf en wind sitt samsjud sänder,
Straxt träden ta i ring och himlen står i brand
Då böljan rusig blir och tumlar emot strand.
Som silfwergrisfor ut ur bergen sypor sprida,
De smånått, raglande, i rad der stå och nicka.

Då himlaswalorne, de mörka molnen, doppa
I vågorne sin nåbb och spruta en kastad
Af purpur och af gull på rosor och på blad,
Att ång och tråd och fiell af skönsta majregn droppa.
Sin pipa tager Pan och blåser en cadence,
Straxt dagens ljusa häst ses lyfta upp sin swana.
Han skakar ned sitt gull på haf och berg och länder,
Då fullt är hwarje glas af gull kring Djurgålns stränder.

All jorden tjusad blir. Till sjelfwa Drel kuster
En gnista går af fröjd, en salig andedragt,
Som binder döden sjelf wid lifwets warma slägt,
Då dränker sorgens tår i drufwans glada must.
Hwar Dread i skog, ja hwar Naiad i sjö
Af lustar wäckes opp, af lustar tyckes dö,
Då solen ån en gång i sjelfwa mörka natten
Slår gyllne dgat opp kring lundar, berg och watten.

Då ser jag, lik en flod, de rassa, glada bröder
I vågor strömma fram på Djurgålns tåka ång,
En hel Apurimac af inga fållor stängd,
Hvars bräddar swalla opp, hvars höjda böljaglöder.
Hwad rop! hwad hurrastrål! hwad harpors kling jag hör!
Hwad strål af bälars gny! hwad sång af Frejas mör!
Jag ser det glada tåg opp emot templet swängor,
Jag ser i hwarje lock en frans af drufwor hängor.

Då Bacchus träder opp, som prest, i detta tempel,
Med pomeranser prydd i toppen af sin hatt,
En han bår i hand, och strattar mildt och glädt;
Då bjuder bröderne att följa hans exempel.
Wid stoden slätad fast, som rankan wid en alm,
Han skämmer, hickande, an dagens högtidspsalm:
Från allas läppar straxt hörs glada bymner skalla
Då purpurmoln och doft all neiden öfwerwalla.

Då skogen hänger full af cittror och cymbaler,
Då hafwets Gud står an på böljornas claver
Ett lust adagio, att djupet suckar ger.
Med perlor rosorne sig smycka som till baler.
Sjelf stoden klinga hörs en ton så underbar.
Straxt skadas uti skyn den granna Cypris char —
Hon stannar och med hand firer rosor och rubiner
Då templet, likt en sol, i morgonrodnan skiner.

Då winkar det en hamn från Elyseens slätter
Hit ned till Målarns strand, och genom luftens zom
Det sprider sig ett ljud, det tränger sig en ton,
Likt tusend bälars klang i sommarns ljusa nätter.
Hwårt öga blirtrar eld; hwart hjerfa widgar sig,
Då sjelfwa Echos bröst uppå den öde stig
Upprepar melodien ånyo hundra gånger
Af Bacchi Niddarslag och salig Fredmans sänger.

Nåttelse: J N:o 59. spalt. 5. rad. 10. står:
urprimets lås: urpoemets

Stockholm,
Elméns & Granbergs tryckeri.

R o m e t e n.

N:o 61.

Onsdagen den 1 Augusti 1827.

Correspondens-Nyhet.

För omkring ett år sedan hafwa ett par Soldater wid Calmare Regemente, i Yelarne Socken: Annex under Bimmerby, gjort ett jordsynd, enligt uppgift, inlagdt i ett stort Tennstopp. Det utgjordes 1:o af sex Silfverfedar, med korta, smala, trekantiga skast, men breda, nästan cirkelrunda blad. I hwardera, just på den punkten, der skastet är förenadt med bladet, ser man en förgyltd, så kallad Munk, eller Fraktur-bokstaf, på det sättet, att twenne fedar äro märkte med bokstafwen A, en med bokstafwen C, en med bokstafwen M och twenne med P. Den feden som är märkt med C, har, på hwardera sidan om bokstafwen, en förgyltd inscription i Munkskrift, innes hållande namnen: Elias Enoc, och likaledes den som är märkt med M, likwäl otydligare, namnen Maria, Anna. — 2:o En stor fingerring af Silfver, som tyckes hafwa varit förgyltd. Midtpå är en, af hög fänt omgifwen, fördjupning, i hvilken säkert någon sten varit infattad. På ömse sidor derom mycket uppbyggda rosetter i drifwet arbete. 3:o Några Silfverknappar, till formen ungefär lika med dem man ser i den store Gustaf Adolfs kläder, som förwaras i Kgl. Klådkammaren i Stockholm. 4:o En hop Silfverpenningar, enligt uppgift, så stor, att den uppfyller en hel mjölkbunke. Af dessa penningar har Ref. sett 85 st., uttagna alldeles på höft eller utan urwal. Bland dem besunnos twenne små bracteater, twenne slämplade å reversen med tre kronor, och å adwersen med en trekantig sköld, innes hållande Bondewapnet. De öfriga woro dylika, så kallade angelsachsiska mynt, som wänligen i jordsynd förekomma. På alla woro omskrifterna så ut-

nästa, att det, åtminstone för Ref., icke varit möjligt att läsa dem.

A f u s t i f.

Fragmenter ur min Resejournal,

N:o 2.

Fitja, Argus och Södertelge.

Om man vill gå att finna originalet af en Hållskarl, måste man söka honom i Fitja. Den närvarande är det dock icke. Dessutom utmärkte sig den, som tidens hållskarl, dden, 1823 om wåren af förslade. Han war en knubbig, undersättlig och bredarlad man, med listiga ögon, bestämdt wäsende och knyttnäswar som klubbbot. Man såg honom alla tider på dygnet i en grå jacka, blå kortbyxor, med spännen af messing, röda strumpeband, hwhita ullstrumpor, rödrandig wäst och skor af befsöm; omgifwen af sitt sauve de garde, skjutbönderne. Han stod bland dem som ett eldsprutande berg. Lik en Caron wid sin färja lät han sållan någon passera utan att hafwa framwisat den gyllene grenen. Daktadt sin wresfighet, war han dock afhållen och känd som en högst nykter och energisk man i sin tjenst. Om någon kommer att försöka sig wid yttersta basunnaljudet, blir det wiserligen han; ty, med uns dantag af samwetet, fick wäl ingen ting af hans lekamen någonsin hwila här på jorden. Innan ångsbåtarna kommo i gång, war, som bekant är, denna gåstgäwaregård den swåraste att passera, och man fick ej sållan betala i Banco, hwad man skulle er-

lågga i Riksgäld. Kom det sig deraf, att Bankens pappersbruk Tumba ej ligger långt härifrån?

Använd till stället antråffades min landeman P., hwilken war stadd på en chemist underrisning af Bankens papper. Hade jag tänkt något för mig, skulle jag ledd af patriotism, då jag war så hårt nära rikets nästan enda och förnämsta guldgrufwa, föriet mig med något litet obrukbart linne, för att såsom en ringa gård lågga det på fosterlandets altare. Nu låt det sig icke göra. Min affigt war emellertid uppriktig.

Snart undfick jag bästar. Scephirerne blåste sitt adagio i en öppnad swagdricksbouteli och solen gdt sitt gull på des botten. Skjutsen war betald, drickspenningar utdelade och stället beborstade flyddsgeniens blidkåd. Ett nytt mod uppgick i mitt hjerta, jag låt froppen lodrätt nedfalla i wagnen och fortsatte resan, under de gladaste utsigter, till Sddertelge.

Staden har verkliga sina skönheter och environerne på andra sidan äro rätt wädra. Utom kyrkan synes Rådhuset förtjena mesta uppmärksamheten. Det skall, efter kännarens påstående, hafwa en slags likhet med Rådhuset i Nachen, hwarest Carl den femtes peruk ännu förwaras och ärligen friseras opp för 10 gyllen. Några rutor syntes, om jag ej mistar mig, wara solblinda och andra skändslag, måhända i senare fallet, för att lemna desto friare anderum åt Gudinnan Justitia, då man wet, att i en oqualmig omgifning hufwudet blir tungt, omdömesförmågan slapp och tankarne ej sållan utan hållning.

Under min wandring föll en sak mig in. Här finnes intet spektakelhus. I fall ett sådant i framtiden kunde åstadkommas, och Hr. Wiäners eller Hr. Lamberts troupe der wille uppsåra skådespel, öfwerwägade jag, huru planen till ett dylikt kunde uttänkas, påsande för lokalen. Se här ett utkast:

Sddertelge eller den föregifna Argus *).

Komedi i Tre Akter.

Personerne: Ferdinand Swabier, Borgmästare och Hef för det liberala.

*) Då författaren på förhand försäkrar, att han i Sddertelge icke känner någon enda invånare, icke en gång till namnet, hoppas han undwika dumhetens bestraffning af några blaffstyer och allusioner med sitt utkast. Allt är ett rent phantasspel.

Benjamin Dobbeltbier, Glasmästare och Hef för det liberala.

Florella, Borgmästarens dotter.

Bücherbiller, en förslupen Boktryckare, gesäll från Stockholm.

Rådman och deras fruar af båda partierna. Mahanda löst folk.

Punkten, hwaromkring det hela wänder sig, är den frågan: huruvida gasupplysningen skall införas i Sddertelge eller icke? På ena sidan kämpa Borgmästaren och de äldre Rådmanen emot, Glasmästaren och de yngre för des antagande. Saken skall på allmän Rådhuswä afgöras.

Båda partierna äro i den högsta spänning. Borgmästaren lofwar sin dotter åt den, som på det kraftigaste kan motwerta förslaget. Beslagligtwis är den 15-åriga flickan i hemlighet tillgifwen de liberala sinnade; dertill förantledd af en cacherad kärlek till Glasmästaren, hwilken hon tillfälligtwis fått se genom en windsglugg, då han insatte några rutor i Rådhuswä en wärmorgon.

Under tiden anländer en från det Argusiska teateriet förslupen Gesäll, inrycker på källaren: Frihetsswännen, för att taga sig någon förefristning. Det liberala partiets ledamöter äro der församlade. Han inger sig med dem i samtal, upprepar ett och annat tafelsätt ur Argus. Man blir uppmärksam, man förwånas. Man ersar att mannen är från hufwudstaden, man hör honom raisonera i Politik, Litteratur och Handel med en säkerhet, som är märkligt wärdig, man hwisfar, man emotser, ja man förwånas, att den förestälde personen icke kunde wara någon annan, än Argus-Redaktören sjelf. Man refer på sig, man complimenterar, man omsattar detta lyckliga ögonblick, — han kunde ej längre anses sig cacherad, hans djupa insigter och werldsborgeliga tänkesätt hade redan rdt honom, han behöfde dock icke frukta, inga ultrastier, congregationer eller Jesuiter woro här till finnandes, endast redliga och för sin frihet nitälskande Sddertelgeboor. Gesällen, i början något tvehgäsen, dock ej utan présent d'esprit, tar saken, som sig bbr, och erkänner sig just wara det Argusiska majestätet sjelf. Man jubilerar, hurrar och pokulerar. Glasmästaren föredrar ärendet. Förmåler, huru samtliga närwarandes beslut wore, att införa Gasupplysning och anhåller på det troinnerligaste, det högst densamme med sin närvaro och sin kraftiga medverkan måtte

bidraga till den goda sakens befrämjande. Gesäl-
 len försäkrar sig skola med all wälwilja gå deras
 önskan till mötes. Nu drickes gasupplysningens
 lyckliga insbrände under hurrarop. I det samma in-
 störtar Rådsmästaren med den förskräckliga under-
 rättelsen, att Råden wore omgifwen af brannwakt
 och polisbetjening. Sällskapet hade dröjt öfwer ti-
 den. Detta wore nu en tillställning af Borgmästas-
 ren, för att komma dem samtlige på fall och biter.
 Genast utblåsas alla ljusen. Sällskapet med Glas-
 mästaren i teten hoppar ut genom fensuren och flyr.
 Gesällen gripes i saren och sättes i arrest i Borg-
 mästarens källare. Efter en stund inträder Borg-
 mästaren i nattrock och mössa, omgifwen af samtlige
 uttraisterne, hwilka hos nämnde sin förman haft
 en dylik rådpåbågning. Florella går förut och lyser.
 Nyfikne att se hwilket befant rof sallit i deras nåt,
 studsa de tillbaka wid åsynen af en dem alldeles
 okänd person. Borgmästaren anställer dock, fast nå-
 got slammmande, en slags ransafning. Gesällen, som
 härunder hunnit något våmta sig, hjälper sig åter
 ur snaran med en sin list. Han utgifwer sig nem-
 ligen för Redaktören till Tidningen Oraniskaren.
 Allmänt stöbröp. Bojorne togas och den frigiore
 de uppföres i triumf i salen. Borgmästaren wille genast
 förlofwa honom med Florella. Hon flyr. Emellers
 tid förbinde sig Gesällen, att på den afgbrände da-
 gen vara närwarande, för att genomdrifwa med sin
 wältalighet gasupplysningens tillintetgörande.

Nr. 11 den följande dagen är det wigtiga ögon-
 blicket inne, då striden skall sitas. Rådhusalen är
 å den ultraliberala sidan matt upplyst, å den libera-
 la starkt eclairerad. De båda partierna hafwa res-
 dan intagit sina platser på höggra och wenstra sidan.
 Gesällen midt emellan. Borgmästaren sätter sig i
 sin prästbiistol för att föredraga ärendet.

Han börjar med att wisa, huru onyttigt, ja till
 och med skadligt det wore, att införa gasupplysning.
 Härigenom öfwerändakastades all historisk continui-
 tet, löskaktighet och dryckenstap befordrades m. m.
 Han öfwer gick derefter till eldswådors rystliga följ-
 der, lättheten för tjuwar, att wid gasstenet wägla-
 da sig fram till bodar och slängda dörrar, samt stu-
 tade med en kraftig anmaning till samtlige, att
 widmagthålla stadens uråldriga privilegier m. m.
 Det wore stadens Glasmästare, som, i egennyttig
 affigt att få affätta en mängd glas till gaslyktor-

ne, först uppkommit med detta nyhetskråmeri. Med
 den wises tugn hade Borgmästaren så tillrättwid
 så ett ofog, som hwarken någon kristlig regering
 eller något menstligt förnust kunde billiga. Därför
 hade han hos pluraliteten funnit en ganska god och
 sansad sinnesstämning. Han (Glasmästaren) skulle
 nu till sin blygd erfara, huru alla redligt sinnade
 afskydde ett förslag, som icke kunde annat än bringa
 ga staden icke blott i wandra utan åfwen i förderf-

Glasmästaren, jemte hela massan å den wen-
 stra sidan, uppfod nu, hwarwid den förståndande
 yttrade:

Högädle Herr Borgmästare, så och samtlige här
 församlade m. m.

I sanning synes mig, efter Hr Borgmästarens
 yttrande, stadens lysfotadjur åga mera frihet och en
 ändamålsenligare constitution än hellska deras åga-
 re. Hwad som icke en gång wägras de oförnuftiga
 djuren, kan wäl icke med skäl förnekas de med för-
 nust begärdade. Ibland menstliga rättigheter wor-
 re wäl den en af de billigaste, att fritt få begagna
 ljuset; hellska naturen tyckes härutinnan föregå med
 de mest lysande exempel. Wågran af någon ting
 så simpelt wore en hittills alldeles oerhörd sak.
 Hwarken i Rom under des Borgmästare, (hbr! hbr!)
 eller under des despotiska tider, ej en gång under
 den stråckperiod, då Nero wille skära sin häst till
 Borgmästare (högljudt bifall från wenstra, fort och
 knot från höggra sidan), ja ej en gång i det greks-
 förtärande Turkiet hade något sådant blifwit på-
 yrkadt. Det säge i sanning ut, som om Borgmä-
 staren jenuwål wille sträcka sina händer opp till det
 flöt, Josua en hel dag hdd att stå stilla. Hwad
 löskaktighet och dryckenstap beträffade, woro dessa la-
 sler af den beskaffenhet, att de snarare sökte mörker
 än ljus; föröfrigt wore Borgmästare och Råd i den
 akt och mening tillsatte, att de skulle wala öfwer
 ordning och sedlighet. Hwad åter glas till lyktor-
 ne beträffade, hade Glasmästaren på intet wis an-
 måst sig till des isättande; det stode i stadens be-
 hag att utse någon annan, t. ex. Hr Borgmästas-
 ren. Det wore icke egennyttans, utan patriotismens
 språk Glasmästaren förde. Samma besyrtning och
 med lika stort skäl kunde han göra Borgmästaren,
 hwilken, såsom slägt med stadens Skomakare, och för
 att gynna hans werkstad, anbefallt samtlige Råd-
 männen, att wid förtre högtidigheter nyttja stöfkor, ¶

122

då man hittills åtnöjt sig med det enkla af skor, och på hvilken anmärknings sanning denna närvarande sammankomst wore ett talande bewis, (högt forl. På wensla sidan swänga några sina med stöfser förleda ben i luften). Glasmästaren wore sålunda fullt och fast öfvertygad, att de fleste närvarande delade hans öfvertygelse, och han skulle sjelf anse sig öfvermåttig att wara en medlem af detta aktningensvärda samhälle, om han ett ögonblick twiflade, att detta ju icke wore den allmänna meningen.

Härefter uppstodo flere talare. — Allmänt forl och tumult. Då uppser sig Gesällen. Djup tyfnad. Borgmästaren bjuder med triumferande blickar snus kring högra sidan, Glasmästaren tobak kring den wensla. Efter några höftningar börjar Gesällen.

Redan i vår Tidning af 1822 hafwa wi tillräckligt laggt i dagen nyttan och nödwändigheten af gas. (Borgmästaren högt: onyttan, onyttan menar Hans herrlighet. Secreteraren förer detta till protokollet.) Engelska spannmåslagarne, Amerikas och beroende af statsformernas compacta sammansättning, jemte Benjamin Constant's tal i de Deputerades kammare, jemnförd med de åsikter öfwer flottans bibehållande samt de fista befordringarne af en förändrad representationsfråga; ytterligare Statsutskottets betänkande och Grefwens diktamen till protokollet af den 27 Junii, medverkar genom förresningstadsgran förne af all billighet. Den stora congregationen i betraktande af sondersnas sållande och Hr Cannings ingående i ministären göra reformerna nödwändiga (forl. å omse sidor) i ett land af ringa befolkning, utan medbesparing af fista Storthing och tryckswärta af ögonblickets behof samt råttandet af twenne korrektursark innan fredagen.

Jag har, som jag smickrar mig, härigenom tydligen framlaggt rätta förhållandet i afseende på gasupplysningen, såsom det mest rekommendabla medel, icke blott i Boktryckerier, utan äfwen till gatornas upplysning. (Högt bifall på wensla sidan.) Likwäl har jag genom de senaste underrättelserna från England, de senaste Tidningarne från Canova och Cerubini, twenne nya stater i Amerika, erhållit den öfverväntade underrättelsen, att gasupplysningen i dessa länder helt och hållet blifwit upphäfwen (hör!

!), af skäl, att man kommit till den erfarenhet, att gasmaterien till den grad förpestar luften, att deraf uppkommer gula febrer. (Acclamationer på högra sidan, stampande på den wensla.) Daktadt gasupplysningens nytta, kan jag fördenksfullt icke annat än, för det närvarande, helt och hållet afstyrka densamma m. m.

Snappast har Gesällen slutat, förrän Borgmästaren flyger honom i famn och proponerar farbrorskap, försäkrande honom högtidligen om sin dotters hand. Gesällen uppbjes och bäres i triumf kring salen. Allmänt krafel.

Under tiden inträda två från Stockholm kända policebetjenter, som gripa vår i segertåg kringburen förmenta Argus och Granstare, och mistaget blir upplyst.

Nu inskrifvar Florella, jemte en mängd unga flickor, med doll i hand och ropa: Gasupplysning eller döden! Med dem förenar sig wensla sidan. Borgmästaren står slagen, öfverrumplad och försagd. Florella och Glasmästaren framila till honom och knäfalla. Gasupplysning eller döden! genfallar än en gång — dolkar och lösknifwar blixtra. Borgmästaren röres, bewebes — uttalar med matt stämma: Ja, Gasupplysning! — han sjunker i sin dotters armar. Rideaun faller.

(Forts. e. a. g.)

På tidningen Kometen för sednare hälften af året 1827, eller ifrån den 1 Juli, kan med 2 R:dr 24 β. Banco, praenumereras i Hrr Norrmans och Engströms Bokhandel. Resp. requirerter i landkorterne betala särskildt affändnings- och fördelningsarswode.

Rättelse.

I N:o 60. spalt. 8. rad. 29. står: En han etc. Iås: En hål han etc.

Stockholm,
Elméns & Granbergs tryckeri.

R o m e t e n.

N:o 62.

Lördagen den 4 Augusti 1827.

Anmärkingar wid boken: *Försök att bewisa öfwerensstämmelsen emellan Lutheriska kyrkans Symboliska böcker; eller ett annat svar på frågan: hwilken är Sveriges Religion? af S. M. Almquist.*

(Forts. fr. N:o 59.)

Detta war de wisa hedningarnes begrepp om det gudomliga Personer, fast de insågo, att Gud kan stå till det Skapadelikasawäl i tusenfaldigt som i trefaldigt förhållande. Som tjuiset war blått i skyn, rött i rosen, grönt i gräset, gult i swaflet — så war *Deus* eller det gudomliga: Jupiter i Åstan, Venus i mån, Ceres i säden, Neptunus i wågorna. Biblens lära om Treenhheten är wida annan. Den bär dertill Guds wäsende, och skulle finnas, äfwen om Gud aldrig uppenbarat sig, äfwen om ingen werld finnes.

Må wi framställa huru denna lära framträder hos de helige Författarne; huru den sedermera ur dem uppfattats af deras skarpsinnigaste läsare. I Biblens början läste redan författaren till Targum, som borde förstå den så wäl som wi: Genom Wisdomen (heter i Nya Testam. *Logos*, Ordet, Sonen, Guds klarhets kunskap i Jesu Christi ansigte m. m.) skapade Gud; sade Warde! och det wardt. Öfwer det wordna, öfwer materien swäfwade Guds Ande. Resch, Elohim, Ruah d. å. Jehovah. Johanne öfversätter i Evangelii början sjelfwa början af Biblen: Genom Ordet är allt gjordt, som gjordt är. Så förklarade äfwen de gamle Rabbinerna Rechai, m. fl. så de gamle Patres. Trensus säger: Ordet eller Conen och Anden äro de två Guds skapar

händer. (Lib. 4, c. 20. Jmfördt med Lib. 1, c. 22. Se vidare Biskop Horsleys tractat här om, p. 47 etc.) Man wet, huru Rabbinerna i Babilonia sunnit initia lerna till Ben (Son), Ruach (Ande), Ab (Fader); att de i Schin sågo Jehovahs hieroglyf, såsom Egyptierna i triangeln. Man har såsom bewis för Treenhheten anfört: låt oss se gdra menniskan. Wi anse det blott för en grammatikal form, och glädjas, att Biblen lär: Jag, Herren är en; men kunna ej annat än erinra om Rabbinernas saga wid denna vers; ty det behöfs, då man i våra dagar förswarar läran om Treenhheten: "Då Gud dikterade detta, sade Moses, stannande med skrifningen: Werldarnes Gud! hwi wil du gifwa ett tillfälle för förtäref, att öppna sin mun mot sanningen? Men Gud swarade: Skrif. Den deraf kan förwillas, må förwillas."

I Wälsignelsen, som Aron läste öfwer Israel, såg redan Rab. Menachem Treenhhetens hemlighet. Der beder man Herren wälsigna och bewara. Jmfr Eph. 1: 3. och Joh. 17: 11. Der beder man Herren upplysa och vara nådig. Jmfr Uppb. 21: 23. och 2 Cor. 13: 18. Der beder man Herren wända sig till oss och gifwa fred. Jmfr 1 Cor. 12: 3. och Rom. 14: 17. Rab. Bechai berättar, att då öfwerste Presten läste Wälsignelsen öfwer folket, satte han så sina fingrar, att de skulle beteckna Treenhheten. Trenne offer — äfwen ej utan sin betydelse i detta hänseende — frambar derwid Aron. Se 3 Mos. 9: 22. Så förstod äfwen Paulus den Mosaiska Wälsignelsen, som han tybligen öfversätter i 2 Cor. 13: 13. Hos Josua möter samma lära. Det heter, enligt Kennicots öfvers. i 24: 19: I skolen icke upphöra att tjena Herren. Hon är en helig Gud; han är en rättfärdig Gud. Job same

manblandade ej Gud, som honom gjort hade, Sonom, som sade warde! och det wardt, med Anden, som gifwit honom lif, som swåswade swer materien och förwandlade Chaos till Skapelse; men han åtskilde dem ej eller. Deras lof samman klingar i 33: 4. Och den Dånkelige, hvars magt i så höga toner besjunge, förändligar sig inom rummet, der Jobs bra fattar ljuden, och frågar: Svar wast du, då jag grundade jordena? Säg mig! Då morgonstjernorna tillsammans lås wade mig och all Guds barn förbjade sig? 38: 4, 7. David känner Herren och Ordet och Anden, Ps. 33: 6; Gud, som han kan tilltala, åtska och fatta, denes Gud, kring hvilken menniskotanken ser blott mogn och mörker, men hvars stols stadfästelse är rättfärdighet och dom, samt Stådjens Olja, med hvilken Gud smörjer Gud. Ps. 45: 6, 7. (97: 2.) Herren sade till sitt Ord, heter Ps. 110: 1. i Targum. Om detta Ord sade David: Min Herre. Salomo anade en Gud, som ej alla himlars himlar kunde begripa, således ej han. (2 Cor. 6: 18.) Hans hjerta tänkte dock, att han skulle höra hans böner. Ho hafwer stadfast verdens ändar? Huru heter han eller huru heter hans Son? (Ordspr. 30: 4.) frågar den Wise i Jerusalem, han som översatte Biblens första vers: Genom Wisheten hafwer Herren grundat jordena. (Ordspr. 3: 19.) Hos Esaias står begreppet nästan i full dag. Då Moses tillbad inför den Ewige, som sjelf kallat sig Jehovah, Elohim, El (2 Mos. 20: 5.) ropade han: El, Jehovah, Jehovah! Då Davids harpa war besträngad och hans hjerta redo att sjunga och lofwa, klingade Herrans lof i trefaldt chor till Herran, till Gudarnes Gud, till Herrarnes Herre, för än den egentliga fången började. (Ps. 136: 1—3.) Men Esaias hör himlaharpornas egna ljud och Cherubins och Serafims sång. Ett trefaldt Heligt ljuder genom helgedomen, der blott En satt på herlighetens thron. (Es. 6: 3.) Detta skådet är det märkwärdigaste måhända i hela treenighetsläran. Det wårdar henne, det wårdar också den lika heliga enhetsläran. Gud, för att bli uppenbarad, framträdde i bild. Redan Hieronymus anmärkte, att den Ene Guden blott i en bild kunde framträdas, och att denne så framträdande war Sonen. Här är således blott En på Gudathronen, likasom Johannes såg det (Uppb. 4: 2.); men i denne Ene

tillbedja sjelfwe Swerengarne Treenighet. Ty att blott En lofsångs, hwilket redan Chrysostramus insåg, kan ingen neka. Hwem är denne Ene af de Tre personerna? kan den fråga, som ej rätt förstår Guds ord. Många stola swara Fadren, hwilka glömt, att ingen honom sett hafwer eller se kan. Men Johannes swarar: Jesus, honom som Phariseerna och Swerfarna ej bekände (Joh. 12: 41, 42.); och Paulus swarar: Den Helige Ande (Aplg. 28: 25, 29). Så hwarken åtskiljer eller sammanblandar Biblen Personerna. I detta ställe hos Esaias se både Jonathan, Paraphrasen, och flera Rabbiner sitt BaRA. (Se Knowles's primitive Christianity p. 93.) I en bild framställer äfwen Propheternas förste Treenighetens hemlighet. Ur en osynlig rot uppstijter en synlig telning, hwilken just med sitt uppstijtande uppenbarar rotens både tillwärelse och natur och kraft. Swer telningen hwilar Herrans äfwen till sitt wäsende osynlige, men till sina verkningar synlige Ande. (Es. 11: 1, 2.) Äfwen framställer han Treenighetsläran i dogmatisk form: Herren är vår Domare (Fadren, hvars rättfärdighet, genom den Uppenbarades försoning, är — Nåd, för dem som lefwat ut i Christo); Herren är vår Mästare (Ordet, hvars wisdom, genom den Uppenbarades lära, är lefwande kunskap i det trogha); Herren är vår Konung (Den H. Ande, hvars helgelse, genom den Uppenbarades styrelse, är verklig kraft i dem som ej stå Den H. Ande emot.) Matthäus lämpar den Utkorade på Jesus, hwilken Herren ger sin Ande. (Es. 42: 1. Matth. 12: 18.) Jesus sjelf lämpar till sig hwad Herren, Konungen, och Herren, Förlofaren, — som är Gud, och utom honom ingen, sagt i Es. 44: 6. Se Uppenb. 1: 11, 17. Mig sänder Herren och Hans Ande, talar Förlofaren i Es. 48: 16. Jeremias tillbad i Gud: en rätt Gud, en lefwandes Gud, en ewig Konung. (Jer. 10: 10.) Daniel, som sett blott En på Gudathronerne — Den Gamle af dagar, med samma hwita hår, i hwilket han syntes för Johannes, — bad dock: Hör, wår Gud! dina tienares bön, för Herrans skull: och till slut: Åh, Herre! hör; åh, Herre! war misfundsam; åh, Herre! gör det. (Dan. 9: 17, 19.) Haggai hörde Herarnes Gud: Honom, hwilken regerar äfwer himlarnes throner och förstena

ddmen; Hans Ande war när menniskorna; Han skulle i tidens fullbordan nedstiga, skakande himmel och jord — Han, alla menniskors tröst. (Hag. 2: 5, 8.) Hos Zachar. (2: 10, 11.) säger Herren, att härarnes Gud sände honom, som skulle bo i folken, att de förnimma måtte, att han wore utgången af Gud. — Det må vara nog, för att wisfa, huruvida Augusti haft skäl att intyga, det inga egentligen bewisande ställen för denna lära kunna sökas i G. T. Huru vill han wederslägga dese — n. b. om han verkligen antager bewisen, som hämtas ur N. T. Ofast framstår den åsven der i sitt heliga, lika ogenomträngliga dunkel. Det är ei blott af stor wigt, att förswara Treenighetens lära i vår tid, för att kunna grunda en consequent bildad lära om Christi Gudom, som annars måste nekas eller, tillagd till Deismen, frambringa en lära om twenne Gudar. Det är ganska wigtigt, att åsven bewisa den ur gamla Testamentet. Man lånar ner hwad buller som wäcks af den Orientaliska Philosophien och Mytbläran från Ganges och Indus stränder. Man har här sunnit det rådne, af hwilken nya Testamentets författare, som hunnits af någon Grekisk bildning, skapat sitt dogmatiska system, sina mysterier. Emellertid finnes en pröfning om auctoriteten, som föregifna äldre urkunder nödwändigt måste genomgå. Biblen har utgårdat den. In för Judarnes antelet har ingen drifstat nefa, att gamla Testamentets urkunder äro äldre än vår tideräkning. Huru gamla äro de äldsta exemplar, som finnas af Buddhaismens m. fl. heliga böcker? Deras wänner kunna ej försäkra, att de synnerligen öfwerstiga åldren af Alcorans äldsta exemplar. Yngre än gamla Testamentet måste dese urkunder då wara, på den tidpunkt kritiken accepterar dem. Med lika mycket yttre skäl både tros och förkastas deras föregifna uråldrighet. Ni sannolikhet bygger man ej det torn, på hwilket man kan bestorma Jerusalems. Då dese skrifter uppträdde inom skrifkonstens werld, war deras innehåll tydligen ännu eller nyss lesande i folkets tro, owedersägligen lesande i de Wisas skolor. Beda i Ester och Edda i Nord uppkommo troligen af en i skolor bearbetad folkfro. I beggaderas folkfro skinnrar Christens domens ljus genom de Östianskt sublima, men också Östianskt molniga stuggorna.

Då man i myther läser — om en incarnation af Gud (Buddha Avatar), af Gud, som

ofta förut uppenbarat sig i menniskobild (Krischna hade sju gånger förut uppenbarat Gud), af Gud som war treskaldig (triplex; Trimarti) a) — om en Guds son, hwilken wid tolf års ålder helt och hållet kände den himmelska rätteläran (Bidia) b); — om en Gud, som war aslad af en ljusstråle, hwilken genomträngt en Jungfrus lif, och war i skenen wid sitt 30:de år, sänkt i djupa betraktelser, men kände sig då uppsvullas af Gud och började predika en ny lära för tusentals lärjungar c); — om en Gud, som under sina äldre incarnationer utgaf några bud, deribland: Du skall icke dråpa: Du skall icke stjäla: Du skall icke göra hor: Du skall icke tjuga d); — om en Krischna, som wille göra sin menniskobild så skön, att den skulle lifna des himmelska Faderns e); — om en Guds son, som, sedan han lärt Bidia, blef försökt och af underjordens Gud dar dödad, som derefter nedsteg i djupet, men, återgående derifrån till de himmelska wäsenden, af dem emottogs med glädje, såsom fullkomlig i all wisshet f); — om en hwit och röd Gud (således ej af Mythosofiernas egna nationer), hwilken asbildades som en Wis, försänkt i djupa betraktelser, dag och natt dyrkande Gud; som satt länge stilla och obesmärkt, förän han började förrätta underverk g); — om en Gudincarnation Krischna, hwilkens kropp, sedan hans lefnadsbana war tilländaluppen, påstades wid ett träd, rådt och oformadt h); — om en Gud, som än en gång skall återkomma i menisklig kropp, då ogudaktigheten hunnit sin höjd, och då återföra guldålderns oskuld och fromhet i); — då man läser detta i myther, som låta sin Gud sitta och begrunda i 26,420 år, midt ibland underrättelser om des slägtkap med månen, des process efter återkomsten till Gudarna m. m. och frågar: finnas exemplar af dese Mythers urkunder äldre än vår tideräkning? — men får nej till swår, och wet att Apostlarna tågade in åt Estern att predika om Kristus: Hvem inser ej, att uti dese Myther, i den form de egde, då de nedskrefwos i sina närwarande codices, ät

a) W. Jones Asiatic Researches, 11: 383. b) Polier, Mythol. des Indous, II: 105, 448. c) Majer, Mythol. Lexic. vocc. Buds & Fo. d) Om Hinduernas Restgton i Svea och Hermes, af Palmblad. e) Polier, lib. c. 1: 162. f) Ibid. g) Baldæus, Beschreib. d. Ostind. Råsten, s. 650. W. Jones, lib. c. 11: 32. h) Polier, lib. c. 1: 162. i) Ibid.

stilliga minnen och egen forskning sammansluttit, liksom de olika metallerna i corintiska kopparn; hwem hör ej här toner ur de heligas harpor från pistråden wid Euphrat och palmerna wid Jordan, bland döende genljub ur Orientens djupa, ofta susblima, oftare w'nderliga skaldefinne, allt ordnadt af den svarleswande forstningsanda, som i fordna dagar, under werlande dynastier i filosofhemerna, beherrskade historiens och forstningens *M o r g o n = L a n d*?

Att läran om treenighet i en enig Gud, finnes i de Judiska Religionsurkunderna, hvilka o'widersägligen äro äldre än de Orientaliska i detas närwarande stiel, der läran om en trefaldig Gud swärfwar som en fallen engel mellan Diktens nattliga moln, bewisa o'f äfwen de Judar, som ur dessa heliga urkunder framkallade sin treenighetsdogm. Då Canon war fullbordad, skrefwo de ändå, dessa författare, som lefde bland såderna, ther Christus af födder är på köttens wåg'nar. Wisbetsbokens författare känner Gud (Theos); Wisbeten (Sophia), som har samwarelse med Gud (Symbiosis Theu echusa), och när war, då Gud gjorde werlden, hans wäsendes stien och speglen af hans kraft och af bilden af hans godhet (esoptron kai eikon); samt den Helige Ande, som rätt lärer, och wiker ifrån syndare *).

Twå sekler före Chr. f. sång Ezechiel:

Gud:

(Till Moses framför den brinnande busken.)

Lofst ej foten till gång, o Amrams son! Men drag storna utaf; ty det rum der du står är heligt. Jehovahs eget Logos strålar kring dig. Wislo känner i Gud: 1) ett Ljus — werldssjålen; 2) ett Logos — idéen, framstående i den bästa werld; 3) ett Logos — talet, der idéen klådt sig i ord, som förnimmas i werlden.

Rabballisterna, skrifwer Grotius, dela Gud i tre ljus, hvilka somliga benämna som wi: Fader, Son

*) Den som will grundstigen öfwerbewisa, att Judarne i sin antechristiska tid, om de än glömt det i sin antichristiska, wiste att hoppas frälsning af Jehovah, på Jehovahs bemedling, genom werkan af den Helige Ande, såsom någon ej något, läse Schœttgenii: *Horæ Hebraicæ & Talmudicæ in Theologiam Judæorum Dogmaticam antiquam & Orthodoxam de Messia.* Dresdæ 1742.

och Ande. De tala annars om tre Principal-Sephiroth, eller tre Huswud-Intelligenser i Gud: Den som uppstånker, upplyser om det uttånkta och ger Sanningen kraft. (Intellectualis, Illuminans, Sanctificans).

Eusebius, om hwars goda fällor en Swenssk Lård nyligen meddelat en förträfflig afhandling 1), har försäkrat oss, att Judarne allmänneligen wiste tala om Den Högtbesutne Guden, Hans förstfödda Wisdom, och en tredje Helig Magt, som de kallade Helig Ande och hwilken de ansågo hafwa inspirerat Propheterna. Ur Talmudiska boken Tofunim bewisar en Rabbin, som är känd bland de Christna under namnet Rittangelius, att Judarne anat, det Messias war den högstä Wisdomen, utgående ur Fadren genom en ewig och outgrundelig födelse, och som, för att bli menniska slågtets Frälsare, måste nedstiga på jorden, förenad genom den Helige Andes kraft, med en menniska. Rab. Simeon Ben Joachi skrifwer i sin tolkning af Genesis: Kom och se hemligheten af ordet Elohim: tre äro proportionerna; hwardera genom sig sjelf allena; alla tre äro ett och i ett, ingen stiel från den andre. Imre Binah, en Judisk bok, lärer tre Primordial-principer äro i Gud, samewiga, bewittnade af sitt eget ljus. Midrasch Tillim, en annan dylik, ordar om tre proprieteter hos Werldskaparen m. fl. Det skulle emellertid wara artigt att få se bewisadt af våra nya lärde, som weta så wäl, det treenighetsläran uppkom genom en röst på mötet i Nicea, att Judarnes litteratur är yngre än detta Mötes beslut.

(Fortf. e. a. 8.)

*) Reuterdaahl, Lunda MDCCCXXVI.

På tidningen Kometen för sednare hälften af året 1827, eller ifrån den 1 Juli, kan med 2 R:dr 24 s. Banco, praenumereras i Herr Norrmans och Engströms Bokhandel. Resp. resqwirenter i landsorterne betala ferstildt affändnings- och fördelningsarswode.

Stockholm,
Elméns & Granbergs tryckeri.

R o m e t e n.

N:o 63.

Onsdagen den 8 Augusti 1827.

Recension.

Qvinnans ädla och stilla kallelse. Predikan på Maria Bebdelsedag. Stockholm, tryckt hos J. Höpberg 1827.

Mot denna Predikan måste anmärkas: 1:o att ämnet i och för sig icke är för Gudstjensten tjenligt och 2:o icke för dagen.

Att intet påminner om fönsfullnaden under Gudstjensten hör till dess helgd. Paulus i Galat. 3: 28. säger: Här är icke Jude eller Gref; här är icke tjänare eller fri; här är icke man eller qvinna: alle ären i en i Christo Jesu. Derföre hette det ursprungligen, Bröder! (Adelsoi) när församlingen tillkallades. Salighetens ordning är densamma för qvinnan som för mannen, och intet skal finnes, af wigt, för utmärkande och särskild betraktelse af någondera könet. Enligt Skriftens bud skall qvinnan tåga i församlingen. Så bdr och predikanten tåga om henne.

Dagens ämne är Mandomssannamelsen. En talare, som på denna dag walde till hufvudsämne en betraktelse om Englarne, ehuru stämtdt för högtidlighet detta ämne är och har stor anledning i texten, skulle wisserligen sela; än mer är detta wal förselat.

En lycklig talare har för icke lång tid sedan läst i en fröskrift utgå en predikan, hwars ämne är Ewa och Maria. Mot detta wal är intet att anmärka. Ewa är fallet och alla människors moder och Maria Christi moder; dessa namn äro således dogmatiska och representativa, och man kan lätt ifrå dem öfwergå till dagens hufvudsämne och dess utveckling i fallets och upprättelsens hemlighet af mdrker och

Ihus. Så långt kan ett andeligt tal, utan att förlora slämpeln af andlighet, nedliga till tiden, för att — om man tror sig behöfwa det — toka en matt förmåga af uppmärksamhet till dagens högre märkbarhet — men icke längre.

Wi önske, att den wärde författaren till den predikan, wi nu gå att recensera, och som har så stor förmåga i bestraffning, icke wille för mycket skänka sin ton till tidens swaghet, utan bewaka sin kallelse till en högre lyftning. Ett wedermåte af hans stora förmåga företer predikan på Ordensdaggen förlidne år. Till uppställning, stil och utfransade ett mästerverk af enkelhet, medborgeligt sinne och ren bestraffning. Blott skada, att detta stöna tal på några ställen faller från sin höjd, i synnerhet med en profan definition på äran. — Soli Deo gloria, heter det. Från predikstolen kan ingen annan ära i sin egentligaste bemärkelse omtalas, än den som är Herrans. All annan är såfånglighet. Älwen medborgelig ära, rätt förskedd, är råderikhet, ehuru en lägre. Den är glansen af ett rent namn, frejdadt genom en i kärleken till Gud och nästan för allmänt wäl använd lyckligare natursgåfwa. Den beror således icke af människans omböme, eller någon yttre, tillfällig utmärkelse, utan är i sig, hwad den är, känd af sitt upphof och bewittnad i människornas samweten.

Talaren begynner sin qvinnspredikan med Petri ord: Deras prydnad (qwinornas) skall icke wara utwärtas m. m. Af detta språk i Skriften må ej walet af ett sådant ämne för en hel predikan förswaras. Apostelen skref dessa ord i ett förtröligt bref till sina lärjungar och bdrer tillsammans med flere speciella råd och förmaningar.

Detta Apostelens tal (ord?) — svarar Talaren på en fråga, hvarmed han börjar sin afhandling, gäller om (hvarföre icke blott gäller eller angår?) dem, som utgård vårt släktes häls, och ämnades att utgård vårt släktes trefnad, samband och försköning. Här skall nu vara uttaladt något hufvudsakligt om kvinnans bestämelse. Låt om se: Gud har således skapat kvinnan att vara människosläktets trefnad. Alldeles icke. Mannen till hjälp, säger Skriften. Det bör vara bekant i Christenheten, att Gud vill sjelf vara sina barns och sitt släktes trefnad; och hvad genom Guds godhet, efter hans ordning och genom hans välsignelse, af honom sjelf gifwet, skall bidra till människans trefnad och upplysa hennes medskapade behof, är alldeles icke kvinnan, så som kvinnan, utan hela naturen, och hvad Luther i lilla Catechesen omtalar i förklaringen af dagligt bröd. Det är den kristliga kärleken, brödrabandet, som är den egentliga trefnaden och yttre friden i församlingen. Finnes den icke mer, så bör den åtminstone predikas och påyrkas.

Kvinnorna äro vidare ämnade, uttrar sig Talaren, att utgård vårt släktes samband. Qvilket samband — kärlek — brygga — eller boja? Förmodligen icke det sista. Man måste vara inwigd i den rätt moderna finsvenskan, för att i detta ord utleta en tanke. Rec. vill icke förstå ett sådant språk från predikstolen.

Andstigen vill Gud i skapelsen, att kärnet skall utgård vårt släktes försköning. Man har trots, att sådant allena wore Wissheten förbehållet. Så tala åtminstone Syrach, och Wisshetsböckerna.

Talaren fortsar: Den gudomliga Religion (detta säges betyda Jesu lära, Christi Evangelium m. m., ehuru Religion egentligen uttrycker Christendomen, för till blott mening, hvarföre Christendomen ej är Religion utan tro), som väckte dem (kvinnorna) till medvetande om deras fanna värde (Rec. åter menar till känslan af sinna synder och tron på Christum), och den öfriga menskligheten (männerna?) till erkännande deraf.

Härvid får Rec. anmärka, att kvinnornas frihet war icke uteslutande Christendomens förtjenst. Hela den gamla werlden kände föga det Nyasiatiska och Mahomedanska instängningsystemet. Israel bär åtminstone i detta fall en ringa skuld. Kvinnorna

woro der fria. De stodo der på sin plats efter naturens och Guds egen lagstiftning genom Moses. Talaren har förmodligen hört talesättet: En man der i Israel, läst om kvinnornas sång wid Sauls och Davids hemkomst från strider och segrar, om Debora, Elkanas hustru m. m. Hvarföre tillägga Christendomen ett så ringa läf, som den ej behöfwer och som till en del är oriktigt, när man betraktar Christendomen in abstracto, ej som det samma i full klarhet utbrytande ljuset, som redan icke dagranden i Mosaiska författningen. Jag medger att detta sätt att se är oriktigt och tillkommet endast genom menskliga inskränkningen. Men det är här författarens eget. Han söndrar i sin reflexion Christendomen ifrån Mosaismen. — Det wänliga missförståndet, då Christus ej war kommen att upphäwa lagen, utan att fullkomna den, och sjelf säger, att ingen pric af lagen skall upphöra så länge himmel och jord bestå. — Dock hwartil grundelig theologi emot detta hit och dit menande, eller detta dikens och phantasiens spel från våra wred dikstolar? Dock — det skall en gång falla under en högre dom, än Recensentens.

Talaren fortsar: Den (Religionen) har och i alla tider funnit sitt renaste genswar i deras trogna och ömma hjertan. Här är poesi, men männe också fanning? Denna sats påstår nemligen, att kvinnorna äro bättre Christ, det är: heligare, rättfärdigare än männen. — Derpå finnes mig weterligen intet bewis, men wäl att en eller annan hunnit fromme man och öfwerträffat swage; vidare påstår denna sats, att kvinnornas hjertan är af naturen godt, och bättre än männernas — intet bewis. Guds ord säger dock, ett argt och illfundigt ting är menskshjertan; vidare: menskshjertans uppstånd är ondt allt ifrån ungdomen. Sanning är, att kvinnans hjerta är wärdare, blidigare, lätttröddare, än mannens, men detta så wäl för ondt som för godt. Derföre har Gud gifwit mannen till kvinnans stöd, såsom henne till mannens hjälp. Hvarföre då predika sådant? Från predikstolen skall Evangelium förkunnas, Christi lag, ord, gerningar och löften, eller som Luther säger: det ordet om tron. Vidare heter det: Kvinnorna, när de förstå sig sjelfwa, hafwa ett så klart sinne för det heliga, det himmelst goda och lödne. Sanning är, att när

qwinorna rätt förstå sig sjelfwa (som sällan hån-
der både männer och qwinor), sinna de såsom
männen i sig ibel synd och ondt begär, och mer
än männen en naturlig hjälpe för skärd, tomma
prydnader och framför allt egen dyrkan, snarare
borde sålunda en predikant genom stilla, from och
wis bestraffning söka att leda qwinnan till sjelfkän-
nedom, än genom beröm till en ännu högre sjelf-
behaglighet.

Lalaren fortsar: Att sedan (Maria födde wår
Frälsare) wille Gud att wårt släkte genom
Eder (Qwinor!) skulle med jordlifwets
skänk (Ilfwet är sålunda en skänk af qwinor, ej
af Gud!) få ett himmelskt barnskap, och
med sjelfwa moder smiltken emottaga
det ewiga lifwets Evangelium. Alla lottas
de äro då de barn, som uppfödas med napp! Hwil-
ken lätt salighetsordning! Hwilket nytt Evange-
lium! Modersmjilken är det ewiga lifsens Evange-
lium. Maria skulle efter denna lära hafwa födt
icke blott Christi mandom, utan äfwen hans Gudom
och — wet någon huru? fortplantadt icke genom
Christum, utan genom sig sjelf på alla qwinor, den-
na modersmjilk, som är det ewiga lifwets Evan-
gelium!!

Det heter vidare (samma stada), att Maria
fanns wärdig att blifwa Christi mo-
der genom sin fromhet m. m. Alldeles icke.
Hon blef det genom Guds utkorelse, hwaraf hennes
fromhet war en följd. Så omkastas posterius pro
priori. Maria blir prästlig och Gud förgåten.

Nog om förberedelsen, der författaren, såsom i
hela afhandlingen, kräfwet dels rättfärdighet af si-
na qwinor, lifsom förmådde de åstadkomma den i
egen kraft, dels ger qwinorna allena äran för sina
dygder, utan att låta dela dem med den Gud, som
alltid är des upphof. Wätte det dock bli förslätt
af wåra predikanter, hwad nu till och med philoso-
phen erkänner, att dygden är på en gång ett werk
af Gud och människan sjelf, hwaraf Gud har be-
lä äran och människan nåd och uppbjelse.
Människan är sökande och mottagande, Gud gifwans-
de, ja Han har också i barmhertighetens outgrundliga
djup gifwit sjelfwa sökandet och mottagandet och för-
mågan dertill, och är sjelf wår Frigörare och wår
Frihet.

Sjelfwa hufwudännets otjenlighet hafwa wi

redan något widbröt. Hwarföre icke hellre betrakta:
En Christens ädla och stilla betraktel-
se? Man är ju kallad och pligtig att predika Chris-
tendom, ej natur? I sanning detta ämne wore
wärdigare och befordrade bättre sinnets stillhet och
frid, än dessa påminnelser om könskillnad, som icke
blotta titel af predikan och namnet af kyrka, för-
samling och predikstol kan ensamt helga, som så
lätt tänder en brand, för hwilken ingen blott na-
turligt witter, utan endast den Christliga andan äger
lätmedlet och släckningsämnet. Man besinne hwad
Skriften läter, att qwinnan förbröde mannen (ors-
men qwinnan). Wå dessa ormar släta sig i tron-
sar af alla upptänkliga prydnader kring de präst-
kandes och prästwinandes hjesor, en Lärare i Guds
församling bör söka en ädlare berömmelse — upp-
byggelsen. Det är icke qwinnan och ormen, utan
Christus, ormens Förtrampare, som skall predikas.

Dagen är en högtid. En högtid har alltid sitt
gifna ämne, som utgör sjelfwa högtiden. Här är
det Ordets menniskoblifwande, som är
detta högtidsämne. I förbigående må qwin-
nan nämnas, efter qwinnan här är upprättelsen,
men dogmatiskt, Christligt, högstämmt — ej i torra
morallärar. Den icke blott sällna, utan sällt för-
wällande qwinnan är ingen betraktelse wärd, om ei
till ruelle. Minst förtjenar hon, som här, att wa-
ra hela predikans ämne. Detta ser ut, som man
ernade sig till förderfwet i skallet för himmelen

Sid. 7 säges om Maria, att hon war trygg
wid sin själs renhet — ett farligt ord! Den
högsta fromhet klagar öfwer synd så länge den lesa-
wer. Ho skall lösa mig från denna syndens och
öddens fropp, säger Paulus. Om någon tröstade
på sin själs renhet, så blefwe hon, om än förut ren,
i samma stund ören.

En qwinna utan tro (samma stada) är
ett störande misstjud i skapelsen — All-
deles så är det också med mannen!

Sidan 7 och 8 urskuldas mannen, på wist sätt,
om han ej fruktar Gud eller rättare förklas-
ras. — Qwinans ogudaktighet åter är oförklar-
lig. Hwarföre, torde vara swårt att inse. Annars
är ogudaktigheten hos henne förklarligare än hos
mannen, ty hon är swagare. Sanningen är, att
ogudaktighet (irreligiositet) ej kan ursäktas hwar-
ken man eller qwinna, ty Christus är kommen i

werlden och upplyser alla menniskor, säger Skriften,
men fordringarne äro mindre på qwinnan, än mans-
nen, ty hon är swagare, följaktligen ursäktligare, i
de fall der ursäkt kan äga rum.

(Fortsf. e. a. g.)

Jordens nya resning och mätning.

1.

En dag från Olympen gick ut detta bud:
Att jorden på nytt skulle mätas och resvas,
Ny indelning ske sedan Adam och Evas
Förrådbrade tid. Vid befallningens ljud
Landtmätarne skyndade fullgöra saken.
Och af sådan mätning man knappt skadat maken.

2.

Der såg man en Her spänna vingarne ut.
Han såg öfwer klippor med spöhlida toppar,
Han såg öfwer ångar med blomfyllda knoppar.
Man trodde hans flygt aldrig skulle ta slut.
Från Zshafwet såg han till Laurien neder
Och stannade först bland de Perser och Meder.

3.

En Jungfru se'n kom med tre lissor i hand,
Tv lissan på kinderna redan war bruten
Och bleknande öddelsårg på roserne gjuten.
Så utstyrd hon war båd' med bjess och med band.
Till slut, när de blifwit af fården helt matte,
I hafwet de snöhvita fötter hon satte.

4.

Nu fram utur vägen ett HasktroU steg opp,
Nu stod sig det gullskjert drog med uppå fården,
Sia kallade tung öfwer fuktiga werlden
Och herre till fällsprång och flodernas lopp.
Så bred war det mun och derur gick ett wäder
Om frihet och chartor och ålbriga fåder.

5.

Så kom der en Måne i midnattens stund,
I blod war han doppad. Han såg öfwer länder
Af söna oranger och doftande stränder,
Och gjorde kring Asias trakter en rund.

Som mygget han hwitade stundom i vinden
Och såg sig så fin på den blommande kunden.

6.

I fyllet af honom *) ur dånande ström,
Barsamligen uppsteg en halffokad Hummer,
Han baklänges kröp just precis som Jöns dummer,
Och måtte sin väg under flummer och dröm.
Sin djupa respekt gifwo krabbastor **) alla
Att djuret och mände det Storkrabban falla.

7.

En hwar tog så för sig det bästa han såg.
Till slut icke öfrigt det war mer af jorden,
Från östan till westan, från söder till nordens
Man resvat och mått efter yttersta håg.
Det återstod blott på den utståndna möda,
Att hysa in arbetets lofwande gröda.

8.

Då Nektergal'n kom emot astone's stund
(Beflaga man måste den ömkliga sänen),
Han anhöll så sjunga en stump för Herr Månen
Med vilkor att så af hans rike en lund.
Han nämnde, hur' fordom han njutit den frödens
Att inför hans Herrlighet sjunga i höden.

9.

Då sade den örn och den jungfrun, det troll
Med krabban: ej tillåtes dig här att spela.
Du står ju i natten war ro med ditt Zela.
Borrt Celadon **), borrt och drag fannen i wäld;
Ur nejden han fördes till samtliges gamman,
Och månen i höjd dertill gåspade: Amen.

*) I fullmåne fångas de bästa kräftor lifasom de följande
hjertan.

***) Ett slags små kräftor i bäckar och strömdrag.

****) En som angrep Perseus, Jupiters son, och fick dertill
båda med lifwet.

Stockholm,

Elméns & Granbergs tryckeri.

R o m e t e n.

N:o 64.

Lördagen den 11 Augusti 1827.

Recension.

(Slut fr. N:o 63.)

Författaren förklarar och, att mannen utan Guds fruktan kan vara i många fall värd hans ättning, ja, hans förtroende (Så att författaren verkligen vill förtro sig till en ogudaktig man?). Författaren vet, hvar han har honom (Jag twiflar). Han tryggar sig wid hans i öfrigt sådana grundsatser, hans rättfärdighet, sedelängsla, heder (Och författaren tror att detta kan finnas utan Religion?) Är då icke i dessa dygder, om de i sanning finnas, någon Religion? All dygd har innerst sin rot i en känsla, som väcker begreppet och är Religion. Men en kvinnas en kvinna — hon fördommes rätt, om hon ej är känslöfom. — Man kan emellertid uppvisa samma under af rättfärdighet, sedelängsla, heder utan Religion (för att tala med förf.) hos kvinnor, så väl som hos män, och detta hot förbittrar, men påsträmmer ingen kvinna någon fromhet.

Sidan 8. Den ofromma kvinnan tror ej författaren. — Deri gör hon wiserligen rätt, men hon tror sig ej eller själf. — Smicker! Det är likväl just detta hon gör. Sjelfförtroendet är i Guds förgåtenhet hennes verkliga sjukdom.

Sid. 11 kallas Christi wäsende hånstrände — måhända dyrkanswärd wore bättre. Somma sida: icke i förtjusning, utan i förkrofselse upp Hof kvinnan sin röst. Sid. 12. Det är mot kvinnans natur och ändamål att blifwa skänd (ej mot mannens?), hwarföre ej hellre bemärkt, utmärkt. Här heter och, att kvinnans sätt att se, tänka, wara, måste bestämmas ur andra grunder än

mannens. — Alldeles icke. Tron på Christum är den enda grunden. Ett dop, en tro, en Gud m. m. Sid. 14. En wanlig Mor hade bbrjat med föreb räddelser — otänkbart! Det war ju Jesus. Marias förtjensf att ej utkara i häftiga och hårda ord emot honom är ei betydlig, utan gansta naturlig. Med huldhet och tåren i ögat. Evangelium omtalar ej att Maria grät. Fromma hjertan äro ej så gråtmilda; de hafwa lärt att tåla motgång, umbära, förfälar, och äro inga tvenliga personager att framkälla wid sidan af författarens qwinna — romanhjärtinnan, eller Elise i sin fullkomlighet, som denna predikan tecknar. Sid. 15. Det kan wäl wara, att qwinnan ej onsdigt bdr sära andras egen kärlek, men ofta är nödigt att sdra den. En rätt wän är den, som redligt säger sanningen.

Författaren will, att qwinnan skall wara idel känsla, och filosofherar dock, och talar torra abstractioner till hennes uppbyggelse. Skall hon ei verka för sitt ändamål, och själf uttala sin wisdom ur känsla och hjerta, ej i torra sederegior, som ingen kraft ge, och som ingen kan behålla, och om de behållas, blott derigenom bilda en torr phariseism?

Bewis härpå sid. 15. Men i synnerhet, qwinnor! m. m. och bbrjan af sid. 16. Författaren bjuder qwinnan att hafwa äkning för andras meningar (Än om de ej förtjena det?) och wara utan förkärlek för egna. Denna lära kan lätt förleda en from att någon gång och ofta förfäla sanningen själf. Det heter: Lätamod, äfwen när man har rätt — man måste lära att fördraga de onda m. m. Ingenstädes wisar författaren qwinnan till bbnen, som hon så wäl beöfwer i striden; han

omtalar, så framt han ordar för annat än blotta belefwenheten, och hela talet icke blott angår det hwardagliga, profana lifwet.

Sid. 17 får Maria beröm för sitt grannliga uppförande på Brölloppet i Cana; men till olycka alldeles ofbrtjent. Till bewis att åfwen den goda Maria war qwinna, och swag, gåller hennes uppförande wid detta tillfälle. Hon förnärmade Jesu, hwilken nu redan uppträdde i sin prophetiska bestämmeelse, med denna lumpna och förwetna anmärkning: De hafwa intet win; hwarföre hon och tillrättawises med ett allvarsamt ord: Qwinna, hwad hafwer jag med dig? Hwad angår mig din qwinnoswaghet och bekymmer om bordaran m. m. Det heter också, att bristen blef afhulpen genom Marias försorg. Det skedde ju genom Jesu underwerk? War det också en så stor nåd och skam, att ej win fanns på Brölloppet? Då är fattigdomen ej mera ärlig, utan skamlig. En besaklig Christendomslära! Månet fattigt brudpar låter i tyshet wig sig i kyrkan och hos presten, efter de ej ha råd till ett kostsam bröllopp, men Gud wålsignar såkert lika huld, ja med större wälbehag deras förbund, när det börjas utan misbruk med hans gåfwor.

En fortsättning af detta lärosäkt skall, likt Skattekornas, göra Maria till Kristus, och Kristus till Gud Fader.

Sid. 18 säges lifwets värde ligga i de stora pligternas uppsollande — (hwilka äro dessa?) och lifwets trefnad i en sammanhängande ledja af små (?) behag. Recens. åter tror att den ligger (trefnaden nemligen) i Gudsfruktan och mennesskofärlek. Dessa äro ej små behag, de äro stora och innesatta allt. En qwinna, som ej äger detta, är ännu blott en artig werldsdocka. Sid. 18 säges också qwinnan tillhöra sin tillbrighet. Ett ganska omwittert ordspel, likt många flera i denna predikan. Mången qwinna är både god hushållerska, matmor och wårdbinna, utan att i alla dessa dygder är något inre heligt värde; ja, hon kan med allt detta wara werldsligt sinnad. Hwad lärer då allt detta? Måne Christendom och tro? Sid. 19 begynner Romanen om Maria wid forset. Frem fer ej här i Maria en Romanheltinna, som kärleken gifwer mod till allt m. m. för den alltså, som också Kristus här uttryckligen tallas. Det är hon (Maria) som fargas af de hwar

sykarne (ej Kristus), det är hon, som biter under törnekronan (ej Kristus), det är hon, som genomtränges af de gråsliga träntropen (ej Kristus), det är hon, med ett ord, ej han — Han hade så godt af hennes deltagande, eller för att nyttja en strof ur Nya Psalmboken N:o 36:

Dotr rörd af wårt elände,

Du qwalen snart ej kände etc.

Han är af Gud öfwer gifwen *) påstås det, mer ej af sin Maria. Hon, hon är kärleksfullare och trofastare än Gud!! Häraf, nemligen af Marias stora kärlek, torde också härder, att Solen blefnade m. m. Emellertid häres ej af Maria något wildt utbrott af smärta, ingen hån, dist förtrifflan. Hon gör wåld på egen känslor för att ej öka hans qwal. Hwilkas begrepp om Gud och ett fromt hjerta! Det som så talar, har ej annat en helig kärleks lidanden. Maria behöfde ej göra wåld på sina känslor; det war helt nära, som gjorde henne detta besakligt öfwerflödigt, hädelsen, döden, domen och Christi dö. Sedan Kristus är dö, heter det, att hon för sin lem nar känslor, suckar, tårar frätt lopp, ty han lider ej mer. Hwar läses om Marias suckar och tårar wid forset efter Christi dö? Är det rått att sådessa i Guds sak? War, som äro syndare, böra mistro war sanning af Christi och de frommas sinne, till dess wi i lidandet med Christum lärt att känna det. Bekant är det, att en rätt djup sorg betar den känstofulle både tårar, suckar och öst. Men hur det war med Maria wid forset, wet ingen annan än den, som med henne ståt, der hon stod. Förf. fortsar, sedan han berömt qwinnan: Här blir mannen efter, men för, till förretet befinnes det åfwen här annorlunda. Det är åfwen mannen möjligt att stå wid forset. Johannes stod der jemte Maria. Sid. 20 och 21 will författaren wisa, huru god och stark qwinnan är genom att stå till alla. Må wara! Mer

*) Ropet: Eli, Eli m. m. misstas ofta af predikanter. Ej war, ej tredde den Kersfaste sig wara af Gud öfwer gifwen. Han ropte ju till Gud? hwilket tillkännager förtrifflan. Han saknade i lidandets djup känslan af Guds närvaro. Detta ord är en kärleksflagan, som vittnar om nära förtroende med Gud.

I så Gud så den Åran att vara med; det är igenom
 honom allena, som denna kärlek verkas och kan
 utöfvas. Förblandom ej Guds kärlek med romans
 kärlek. — Det heter: modren vakar, tård,
 men aldrig trödt. Innu aldrig har moders-
 kärleken förmått upphäfva naturens behof — af-
 men hos qvinnan — af sömn. Meningen bdr väl
 vara: aldrig trödt i sitt sinne. Men af-
 men detta är öfverdrift. En from mor kan väl
 tröttna, äfven i sitt sinne, men hon stärker sig i
 Gud genom tro och bön, och utbärbar. Sid. 22 före-
 ställes en god maka dö, och hennes hopp i döden är
 att räta sin man, hvilket hopp såges nå sin full-
 bördan, när hans graf äfven blir hen-
 nes. En döende är att beklaga, som ej har mer
 att hoppas. Hvar kroppen hwilar kan ju vara lif-
 giltigt, blott själen kommer till frid hos Gud. Och
 hvad angår saligheten att återse sin vän, så är
 den ganska knapp. — Ingen salighet finnes i ewigs-
 het utan hos salighetens Herre. Detta är känslor,
 som ej ger frid utan ofrid. För öfrigt tager man
 sig ju hvarfen man eller hustru efter döden.

All natur, det vill säga konstlånad, upphör.
 Hur skall det då gå med våra qvinnopredikanter?
 Det må wist räknas till glädjen på andra sidan
 grafwen att återfinna (n. b. frömmen) vänner,
 men hos sin Trälsare, ej hos dem allena. — För-
 fattaren gör nu ett utrop af känsla för det stora
 offeret, som en så svärmiskt trogen maka ger; —
 men allt offer för menniskor, om det ej först och
 tillika är ett offer åt Gud, har och ingen lön hos
 Gud. Misshärdande stilen, säger författaren sid. 23:
 De se äro Jesu Moders lefnads-om-
 ständigheter, då likväl nyss förut en trogen
 maka omtalas. Det skulle ju heta, vi hafwa genom-
 gått några af Jesu Moders lefnads-omständighe-
 ter m. m.

Författaren tror, att han kanske ej mer
 återkommer till ett ämne af denna
 egna art; och ber sina åhörarinnor låg-
 ga denna predikan på hjertat. Det
 förra är önskligt, det senare ganska wilkurligt.

Slutligen tar författaren hela det täcka könet,
 under namn af tjenarinnor i kyrkan, såsom barn-
 söderskor, med dessa ord: Herren beware din ins-
 och utgång nu och till ewig tid. Amen! Ja —
 Amen! 17.

J. Dillner.

Med anledning af en i Journalen N:o 151
 d. å. insänd Artikel.

Då Kometen är en bland de i Artikeln nämnda
 "flere Tidningar," som yttrat sig öfver ämnet, tror
 man sig skyldig att tillägga något till hvad Ins-
 sändaren sagt, och med hwilken vi annars, i huf-
 wudsaken, äro alldeles ense.

Skunda har han alldeles och öwidersäktigen
 rätt deruti, att den i Regeringsformen af år 1809
 widtagna inrättning, igenom hwilken vårt fädernes-
 land kommit att få två slags Adels, bres-
 der icke allenast "oreda i genealogierna och besyn-
 nerliga, till och med löbitiga förhållanden i affe-
 ende på successionsordningen för arf till Adelskap,"
 utan äfven olägenheter af en allmänare och på tis-
 den kanske betänkligare natur.

Den nya, eller — som han allmänligast i dag-
 ligt tal benämnes — Carl XIII:s Adeln, är werks-
 ligen, såsom Insändaren anmärkt, en öfverstyglig
 barriere, som gör det för den mest förtiente ofrälse-
 man, hädanefter raktt ombilligt, att komma i paritet
 med någon ledamot af den äldre Adeln. Sålunda
 har man tillwägabragt, icke ett tillfälligt ämbete,
 sådant som t. ex. alla Hofchager, utan en hel bes-
 ständande och allt jemt sig fortsättande Samhälles-
 class, till hwilken tilltröde är stängdt äfven för den
 högsta och mest utmärkte förtienst. Man såge icke
 att skillnaden mellan den äldre och nyare Adeln en-
 dast är inbillad, är blott en, af aristokratisk färd-
 ga underhållen, opinionshördom; ty werkligen måste
 väl hwar och en wärdigwa, att det är en stor öf-
 het, att då en af den äldre Adeln kan se alla sina
 fem eller sex kanske illa uppsofrade söner, i fall de
 kunna skaffa sig fullmagter, sitta bredwid sig på
 Riddarhuset, kan den för kunskaper, dygd, och pa-
 triotism mest utmärkte nyablade, icke, så länge han
 sjelf lefwer, få dit en enda af de sina, såframt han,
 genom den mest wärdade handledning och de bästa
 exempel, danat dem till lika nyttiga som bedrande
 medlemmar i samhället.

Det sakfradt wore det icke blott "obilligt att
 förmoda, att en qwarterwa af forntidens aristokra-
 tiska anda" tecknat den S. i Regeringsformen, som
 tillwägabragt detta beqvämliga misförhållande ins-
 om rikets första stånd, utan är rent af falskt. De-

olutions- & Riksdagens historia upplyser tillräckligt, att förslaget till denna §. alldeles icke kom från någon Ledamot af Ridderskapet och Adeln, bland hvilka den genast rönte motsägelse och har fortfarit att röna den under alla sednare Riksdagar. Ett lästäl biver den ganska förtjente Riksdagsmannen af Högderwårda Bondeståndet, Dalkarlen Mats Pehrson, har anfört, honom till berömmelse, att han dicerat den ifrågawarande 37 §. i Regeringsformen, efter att han uttalat, i Constitutions-Utskottet, en anmärkning, som skulle tjena såsom motiv för sjelfwa stadgandet.

Denna anmärkning antyder, att den hederlige Mats Pehrson inbillat sig, att, genom det stadgande han dicerade, den stora mängden af Adelsmän skulle inifrånkas. Utsäg detta inifrånkande egentligen: antalet af de adeliga representanterne under en Riksdag, så är det notoriskt, att stadgandet haft en alldeles motsatt följd. Wi weta neml. alla, att efter år 1809 det icke blott varit möjligt, utan verkligt hänt att, i grunden den i och för sig sjelf, en och samma ätt på en gång representerats af tre å fyra personer, allt efter som den nyadlade, efter hand blifwit Commendeur, Baron och Grefwe, samt hon haft tre eller fyra söner, hvilka successiwt kunde efterträda honom i dessa wårldigheter.

Men i sjelfwa stadgandet ligger något, som, utan att wilja säga att det redan har beredt, åtminstone kan bereda ett wida större stöseri med utdelande af adelig född och hjem, än då allt war i sin gamla ordning. Säkertligen skall man icke tro sig hafwa samma ståt, att med Konungen af Preussen, då en Ryttmästare ansökte att blifwa adlad, swara: *du me s Zeug! Adel genug im Lande,* så snart man tänker: härigenom adlar jag blott allt fort en enda person. Helt annat måste förhållandet blifwa, så snart, wid frågan om att underskrifwa ett Adelsbref, man wet att dermed adlas icke blott mottagaren af det samma, utan tillika alla hans barn och hans samtliga söners söner, ända till hundrade led. Det är naturligt, åtminstone mycket menstligt, att man, i förra händelsen, förfar med mycket mindre urwal, än i det sednare.

Wår Historia och ännu mera wårt Ridderskaps Matrikel, wisar att Sweriges framfarna Konungar, hwad heller är, varit tåmmeligen frifossige med ut-

delande af adelig wårldighet. Skall denna bibehållas sin betydelse, och den gälla såsom en af Nationen, genom sin Målsman: Konungen, gifwen utmärkelse af en stor förtjenst, så måste den wisserligen lika sållan, som endast efter den noggrannaste pröfning, utdelas. Aldraminst bör det wäl i sjelfwa Constitutionen ligga något, som loöfar att urakstata den noggranna pröfningen och lemna bort det strånga urwalet.

Då den händelsen är ganska tänkbar, att en far i sin äldsta son ser den oförtjentaste att ärfwa en wunnen wårldighet och den ofstälteste att upprätt hålla den, är det lika tänkbart — ja det säges till och med att denna casus inträffat — att en om fäderneslandet wäl meriterad man skulle kunna neka, att emottaga det adeliga namn, som han misströstar att efter honom se buret af en wårldig, då endast den äldste, oduglige sonen, icke tillika de bristige lofwande och utmärkte sönerne, skall bära det. Och hwilket missförhållande, hwilka olägenheter det slutligen skall tillwåga bringa, om man blir wan att se Statens offentliga hedersbewisningar, liksom med borgerliga förtroenden, af enskilde Medborgare icke emottagas, utan liksom förkastas, behöfwer man wäl hwarken bewisa eller utreda.

Skulle dock än allt detta sättas äfido och dömd wara intet annat än tomma grillfångeri, så lärer det åtminstone icke nekas, att, genom merberörde inrättning af år 1809, twenne särskilda classer inom ett och samma Stånd blifwit framkallade och att således, fast under annat namn och annan form, man på samma gång åter infört det onda på Riddarhuset, som man wille utrota genom bortkastandet af den äldsta Riddarhus-Ordningens twenne Classer. De framtida mentliga följderne af denna nya Classindelning, kunna wisserligen icke blifwa besamma som af den gamla, men fara wårldt är, att de blifwa af en allwarsammare, mera förförande art.

(Slut e. a. 8.)

Stockholm,
Elméns & Granbergs tryckeri.

R o m e t e n.

N:o 65.

Onsdagen den 15 Augusti 1827.

Om ny och gammal Adel
Med anledning af en i Journalen N:o 151
d. å. insänd Artikel.
(Slut fr. N:o 64.)

Wi instämme alltså fullkomligen i Insändarens önskan, om "en i constitutionel ordning skeende förändring af 37:de §. i Grundlagen, hvarv adlig värdighet angår, till likhet med de rättigheter, dem gamla adeln ännu äger." Men med anledning deraf tillägga vi den andra önskan, att alltså det af sista Riksdags-Constitutions-Utskott uppgjorda förslaget till ändring af paragrafen, — hvilket vi, för någon tid sedan, i vår Tidning granskade — såsom en provisorisk åtgärd, måtte alldeles förkastas. Detta förslag är endast ett palliativ, tändans gånmande, men icke utrotande, de mest i ögonen fallande olägenheterna; och alla palliativer äro långsösedan erkände, att endast vara medel till ett långsamt fanimare, men så mycket grundligare förderf.

Deremot kunna vi icke inse, hvarsföre icke en önskan afwen måtte "kunna utsträckas till ändring i arfkap till Greflig och Friherrlig värdighet," så vida denna blotta namnsolikhet inom Sveriges adel skall forsvara. Det kan wist vara för det allmänna likgiltigt, om alla sönerne eller blott den äldsta, efter fadrens afgång helkas för Högwälboren eller icke; men för fadren sjelf torde det icke alltid wara likgiltigt, att se denna skillnad gjord mellan hans barn, och för Riddarhuset är den det icke, emedan det just är i följd af detta halfwa anglicanska maner, som de många Representanterne af en enda ätt blifwit tillskapade. Och troligen kan detta onda aldrig med säkerhet utrotas, om det ej utrotas radicallt.

Vi sade: detta halfwa anglicanska maner, och inbilla oss med detta uttryck halfwa weterslagt det något skelwa i Insändarens Slutafsnitts ment, såddjande sig på den, i sig sjelf riktiga, anmärkningen, att wi "hunnit wänja oss wid att se fattiga Grefwar och Baroner, liksom fattiga Adelsmän." Fattigdomen hos de adlige offer wist icke Regeringsformens 37 §. med sitt stadgande att förrebygga, då den icke med sköldemärket förenar com menderier och fideicommissar. Endast egaren af dessa, eller af famillens stamgods, är i England adelig; så icke hos oss. Att här wilja införa någon omständighet från Engelska adelskapet, måste alltid befinnas selaktigt och förutsätter en bristande besinnning af olikheten mellan detta och vårt. Englands Adel är en mäktig, på rik jordegendom grundad, aristokratisk institution; vår åter är en adel, hvars ära är des enda adeliga rikedom, och hvars enda syfte måste wara alla landsmäns grundlagsenliga frihet. En omständighet, som wi tro att hwarken vårt fäderne-land tappat på, eller vår Adel behöfver blygas för.

A l u s t i f.

Fragmenter ur min Resejournal.
(Forts. fr. N:o 61.)

N:o 3.

Färden från Edbertelge. Resebeskrifwaren och hans Hutsbonde. Landskapstafsa. Nyksping. Utswärdet. Epigram.

Min wistelse i Edbertelge war ganska kort. Någon ytterligare beskrifning, än den redan anförda

da, kan ej för det närvarande presleras, och resultaterna af de så observationer man gjort, och som ej ännu äro mig tillätne att yppa, *Stola, Volente Deo*, femtio år efter författarens dödd samwetsgrannt blifwa bragte i ljuset. De äro för det närvarande ständade till Upsala, der de i en stor, med fyra hänglås försedd, jernkista äro nedlagde i förvar. Beskrifningen på sjelfwa tiskan torde framdeles i någon lärddiskutation komma läsaren till handa.

Nu återstår, sedan man, liksom de Episke stalderna, kastat läsaren midt in i händelsernas lopp, att äfwen göra honom bekant med hufvudpersonen i resebeskrifningen, nemligen den resande sjelf. Den sanna blygsamheten, som är en så utmärkande dygd hos vår tids författare, kräfwer också denna gård.

Med solen midt framför sig och den nyss lemnade staden på ryggen, sitter vår man i den redan omskrifvade reswagnen. Från munnen utgår en lång pump, insluden i en rykande ångkittel, af en tums bryning. På hufvudet dansar, liksom ett lof öfwer en studande gryta, en kuyig mössa. Framför de båda själens fikare hänga ett par glasögon, med blå tastsgardiner, för att för mildra solstrålarnes eldfärg till ett ordentligt blåbärserème. Kroppen är, liksom en medurst, instoppad i sinnet af en lätt reskappa. Stundom förändras denna scen, då öfwer den åkande klädhångaren utbreder sig en förbrändt rof af samma färg med de af Hr Anders swärd caserade ridbyror, försedd med en sammetskrage, hwari tiden skurit sina bomärken. I skeppsdoctan af den högra handen hwilar en last resesnus. I wenstra knapphållet swajar, som från ett kastell, en blå flagga, medan från nåsans kanonmynning starkt saluterar för de förbifogande gårdesgårdarne med sina maffier af granslidrar och sitt tacklage af spindelnät.

Framför sitter, såsom förswenn, Carl XIII:s statu. Nå ingen anse denna yttran såsom en smådelse. En konung och hans statu äro twenne himmelwidt åtskillda ting. Om den förre tillhör oss att tala med wördnad. Öfwer den senare, såsom ett konststycke, äga wi rätt att fälla ett oskyldigt skämt. Betraktom förden skull vår skitsbonde. Lagom i öfwerwägande detta ordensband af en stor

pijfa, hängande tvärsöfwer ryggen, denna mantille af en widlöftig bondklapprock, hwarunder en hel hofstat med beqwämlighet kunnat nedslå sina bopälar, dessa oformligt långa armar, hwilka naturen snarare syntes hafwa bestämt att gå på, än att föra med. Tager man här till dessa Lejon wid hans fot, som wid hwarje liten backe wördsamt lade sig ned, liksom för att hwila, så har man bilden temligen fullständig.

Trakterne bortom Södertelge äro högst intagande och landsvägen jemn, men mer ler, än sandaktig. Reser man nedåt några orter af Småland, så likna wägarne ett par, på marken utlagda, gula stinnbyror, med sina knäa såsom kullar och höjder. — Södermanland är en af Sveriges wackeraste provinser. Här till bidrager onekligen att marken öfwerallt är så couperad. Lågat ledsnar snart wid enformiga vuer. Dersöre är t. ex. wägen mellan Stockholm och Upsala för det mesta så ful. Här wid kan jag ej undertrycka en reflexion. Hwar för iakttagar ej alltid det wackra könet naturens eget sätt att göra sig skön och intagande? Den siela enformigheten misshagar. Jag önskade mindre slätter, mera kullar, präcipicer och bräddjup.

Rejderne kring Swärdsbro äro täcka. De ståtande åkrarne med sin rena svartmylla likna ett obestäckt Conffessorii, i solbaddet utlagda, presskappor. Landet är hö. digt. Folket tjenstwilligt. Här och der klagades öfwer en stor fattigdom. En följd af misshärten. Brännwin lärer dock ej saknas. Det är också den Swenska allmänhetens käraste dryck, och hwari slutligen vår nation skall inbalsameras, för att, såsom en försenad mumie, göras odddlig. I de yttersta tiderne torde då Scandinawien få utseende af en enda, stor, flammande klarspanna, i hwars glögg en af de 7 wredens Englar kommer att kasta sin matört.

I Nyköping stod på matsedeln först, inlagd ål. Jag ropade genast upp väskan, som sade sig wara nitton år, född i Sörmland, af hederliga försädrar och heta Gustava. Daktadt mina flere gånger upprepade försmått om ålen, försäkrades dock att han wore god, till dess jag snart fick röna motsatsen. I stället frambars härstel. Min knif och

gaffel blefwo genast de tvenne sporrhundarne. Efter en stund infom en man i blå frack; han såg rätt ömkelig ut, hvarföre jag i början tog honom för med-redaktör till stadens tidning. Han sade sig vara angripen af frosta, till hwars botande han requirerade in laxfallat. Som jag ej war inwigd i det medicinska öfbesförbundet wågade jag ej warna honom härför.

Mellan Nyfösping och Jäder uppstod på sidan ett mörkt moln. — Afstonden flod och höll i ena hand den regnbågens solsjäder och i den andra den gyllene himlagloben. Midt emellan knallade åskan, dock på ett betydligt afstånd. Från det swarta molnet utgingo regnstrålar, liknande ned i marken så ende spjut. På en liten höjd bad jag min skjutsbonde hålla. — De betraktelser mig då runno i sinnet, har jag sedermera tecknat mig till minnes och satt på rim under titel:

U f f w ä d r e t.

Swad fasan's syn sig här förnyar!
Som ulfwen jagar markens lam,
Så jagar stormen för sig fram
På himlens fält de skrämde styar.
Natur'n är lik en sloknad glödd.
Hwar gyllne ros af sommarfolen,
Hwart silfwerax kring himlapolen
Förwandlat sig i natt och ödd,
Och bömen sårgas kopparrödd.

Wid stormens slag sig furun böjer
Likt mjuka wasstrå't för en wind.
Sin fåra hafwets bölja plöjer
På klippans bleka marmorlind;
Det dånar, som en här af wagnar,
Och foglar, såsom lätta agnar,
Från träden på den stumma hed,
I rymden slungas opp och ned.

Färfärad plöjarn flyr från plojen,
Och källans spegel slås i frak.
Öf flites ned af stormens ras,
Och gaslar hwimala om i stogen.
Stormfoglen wildt wid stranden hwiflar,
Och tornets swängda slagga gniflar.

Hemft brusar sjellets mörka flod,
Och forpen skriar efter blod.

Märk, hwilket dån
Hjerran ifrån
Komma man hör!
Är det Askathor, som tår
Sitt gnistrande spann?
Ja — det är han,
Den wäldige Gud,
Som med dundrets ljud,
Med åskornas knall,
Med blixtarnes stens,
Med wigge af sten
Splittrar stogarnes tall,
Krokar jette och dwärg,
Smälter sandkorn och berg,
Färgar böljornas swell,
Färgar fraggande flod
Med strömkarla blod.

Nu i galopp
Fram han drager
På himlen opp.
Hjulen fräsa.
Det gnistrar, det sprakar.
Jordrymden brakar.

Och ur de eldröda,
Sppnade gapen
Flyga ljungande
Åskstrålar ut,
Och slå ned
I wågornas barm.
Bergen's hufwudskäl
Klyfves i tu.
Ett slagfält lik
Ligger naturen.
Stogarnes öfwerstar
Fällda till mark.
Hjellarnes konungar
Hufwudlösa.
Lundarnes fanor
Genomskjutna.
Böljornas cavalleri,
I förtande loyp,
Fly öfwer blåa,

Grande fältten.
 Dagens fjärl
 Mistat sitt gull.
 Nyss så grann
 I ståtlig drägt
 Af guldgaloner,
 Fldg han fring fältten;
 Nu helt plundrad,
 Matt och dende,
 Swirflas han ned
 I flodvägens djup.
 Skyfall på skyfall,
 Knall på knall
 Genomförsta
 Himlarnes rymb,

Men den wäldige
 Bänder sitt spann.
 Saktare mullrar
 Ljungande wagnen.
 Dundret tyssnar.
 Och naturen,
 Foglarnes, djuren
 Stilla lysna,
 Blika fram
 Ur sina gömsten.
 Stormen hör opp.
 Fjirun raknar.
 Bøljan blir still.
 Regnets droppar
 Glesare falla
 På gråfets bädd;

Ur skyarne träder den blänkande solen
 Och regnbågen sällar på sjö och på land
 Ett haf utaf blommor från östra kypoten.
 En ljusflod sig speglar i ringaste grand.
 Små foglarnes qwittra på nytt uti skogen,
 Och plöjarn sin astonepsalm sjunger wid plogen.

Det susar från höjden. Det doftar från marken,
 Swart ångsblomster ordnar ånyo sin drägt.
 Mot solen som eldstungor, flamma i parken
 De daggstänkta löfwen wid windarnes slägt.
 Och astoneps stjernerna på skywalfwet stiger.
 Swart bröst till ett andaktens tempel hon wiger.
 Snart glömd är den härjning, som skofkaren spridde;
 Och frid hwilar åter på fjell och i dal,

Det hjerta, som nyss under dödsångest quidde,
 Wid astoneps stillhet förgåter sitt qwal,
 Och ålfkaren går med sin sjungande sköna,
 Att njuta af qwällens behag i det gröna.

Glad öppnar den lutande gubben sin hydda,
 Och ser utåt fältet och blottar sitt hår
 För Den, som förmår, att den wärnlöse skydda,
 Och rosor bland stingande törnena får.
 Då astoneps bönklocka fjerran hörs klinga,
 Att frid åt den grånade, åldrige bringa.

Så så war den ljungande Dunderguden snart
 försvunnen. Solen sjönk ned mot wester, och med
 henne hwarje bitter erinran af lifwets bullrande
 gypkelspel. Stillare blewo sångerne i skogen. För
 glen lade sina skimrande wingar tillsammans. Lyfka
 naden satt i sin mantel af fluggor i dalarne. Så
 som stjernorne, samlade sig mina tankar efter da-
 gens trollglans och resans beswårigheter till en
 stilla betraktelse. Jag upphann innan kortt måtet
 för min dagsresa och walde Wreta till mitt natts
 qwarter.

Som alla fyrwerkerier ändas med en smäll,
 så må åfwen detta resfyrwerkeri för i dag finna
 samma slut. På gården stod en man och bultade
 på en tunna. En jernförelse föll mig in, som,
 ehuru alldaglig, likwål här må finna en plats:

Den Argus är min sann ej dum,
 Som så kan slumra på in för sitt publikum;
 Jemt har han något nytt att oss förkunna;
 Om hwad som händer eller snart skall ske;
 Så plår också den tomsta tunna
 Det mesta ljudet från sig ge.

Rättelser:

N:o 63. spalt. 2. raden 27. står: qwinnspredikan
 läs: qwinnopredikan — spalt. 6. rad. 2. står: be-
 traktelse läs: kallelse — N:o 64. spalt. 2. rad. 20.
 står: hon läs: han — spalt. 2. rad. 34. står: i
 skriden; han läs: i skrider, han — spalt. 4. rad. 4.
 står: från ropen läs: hänropen

S t o c k h o l m,
 Elméns & Granbergs tryckeri.

R O M E T E N.

N:o 66.

Lördagen den 18 Augusti 1827.

Religionen:

Med ångren och sig sielf allena
Stod men'skan, gråtande, och såg
Sin sårhet fly, den Ofskuld rena,
Som log ur Paradiets väg.
Ifrån den park, som öddens härjat,
Ej hördes någon himmelsk wind,
Den stätt, hon ur sin lustgård bergat,
Var endast tår'n på bleknad kind.

Då hennes suckar mot det högga
Sig höjde under andagt oyp,
Och Herren upplåt mildt sitt öga
På nytt för hennes sjunkna hopp,
Hon Religionen nederfånnde
Att öfverrösta qwalets ljud,
Och qwalet tog, sig men'skan fånnde
På nytt förenad med sin Gud.

Nu wantrons tunga dimmor flydde.
I dagens stöte natten dog.
Sjelf rosen lifwets törnen prydde
Och öddens lia blommor drog.
Det strånga ödet sållde wingen
För stråten af en huld försyn,
Och ned till men'skorna och tingen
Ett Fadersöga såg ur syn.

En mäktig kraft i all ting röjdes.
Oyp samfundslifwet ögat slog,
Och mildheten till ordning höjdes
Och rättwisan sin wägskäl tog.

I tårar löstes men'skans smärta,
Hon hänryckt sjöng sitt låf till Gud,
Och hennes stormuppsladda hjerta
Gaf rum för Sedolárans bud.

Till Alljestängel maktens spira
Ödts i tyrannens enwäldshand.
Liven gif den nejd att sira
Som frigtets sackla satt i brand.
Med dygders priswärda exempel
Ur fordna tskenet lifwet bröt,
Och marmorklippan blef ett tempel
Med ljusets prester i sitt stöt. —

När gjöt ej uti men'skossjäten
Religionens stråle ljus och tröst?
Sjelf den i bosan smidda träten
Sig känner fri wid hennes röst.
Hon öppnar Eden för wårt öga.
I grönt hon kläder lifwets stam,
Hon lockar friden i det högga
Och hoppet utur molnen fram.

Hon men'skan med sin werld försonar,
Hon nakna öknens blomsterströ,
När hennes Gudastamma tonar
Svart misshud uti sjäten ödr.
Hon manar hjetten till att kämpa
Med korsets bild i segrens spår;
Ja, sielfwa stamman kan hon dämpa,
Som fring Martyrens hjästa står.

Hon wäcker i de gyllne salar
De tappres bröst till äbla wärf;

I hyddan hon med nöden talar
Och råcker, gråtande, sin stärf.
Smt hennes klagostämman ljuder
Uppå den frommes tyfsta graf,
Och moderligt hon sakna'n ljuder
Att torfa sina tårar af.

För henne lifa är en droppe
Med oceanen, som den bär.
Ej alltid stjärna är deroppe,
Hwad som på jorden stjärna är.
För henne men'skomätt ej galler,
Hwad i sig sjelf ej värde har.
När stormen torra trädet faller,
Står blomman wid dess fötter kvar.

Med cirkeln på sin hjässa står hon,
Med råta-winkeln wid sin fot.
Fring sig ljusa stjernor får hon,
Med lystadt steg, sitt hem emot.
Ej hennes arbetstafsla randa
Med fluggan af en jordist bröm,
Ej hennes väg med tidens blanda,
Odrickbar blir då hennes ström.

Den natt, som brottets boning täcker,
Ett mildradt ljus af henne får.
Ur grafwen hon de döda väcker.
Hon öfwer tidens gränser går.
Med henne men'skans åldrar tåga
I ewig frid på lifwets stig
Och sjelf en klar Bestaltist låga
Hon brinner, outsläckelig.

Till lifwets portar nyckeln bär hon,
Der blomstrar hennes sanna hem.
Den klara himlasierna är hon,
Som strålar öfwer Bethlehem.
Hon löser hatets trolldomsvingar,
Hon söfwer qwalet med sin röst.
När Davids milda harpa klingar
Ftyr stormen utur Sauls bröst.

Som bladet wid sin gren, ditt hjerta
Wid Gudalåran ware fäst.
I lifwets glädje, lifwets smärta
Hon wara må din hyddas gäst.

Hör, dödlige! ditt fall, hon säger:
För mödans pligter bbi din håg;
Bet myrans halmstrå mera väger
Än lättjans guld, på himlens väg.

Arbeta. Med orubblig wilsa
För bröders wäl uppoffra dig.
Till själ'n en obefläkad lilja,
I werk en palm på öknens stig.
Mot solens heta strålar flygga,
Tag w'ligt hwarje Pilgrim mot,
Din krona bjud, hans låger trygga
För regnets skur, för stormens hot.

Din hand ej pryde blott demanten,
Men ock wälgerningarnes glans.
En ros förutan stjelt, när band den
Sig nå'n sin samman till en frans.
Så utan men'sfokärlek ensam
I werlden själen twinar bort.
Blef glädjens blomma öf gemensam,
Wardt qwalets törne ock wår lott.

Det stora söl. Det låga qwaswet
Af ringa ting din själ må fly.
Först stor blir bbljan uppå hafwet,
Hon öbr i kärrets sjuka dy.
Ej uti allt blott utanskriften,
Men ock det inres bokstaf läs.
Sielf utur dödens bröst på griften
Sin nåring hämtar sommar'ns gräs.

Plantera uti ungdomsåren,
Din mandoms dag då flugga har.
Pryd dödens blomster, silwerhären,
Med wisshet från de fordna dar.
Wälj frommas wänsskap. Som wid polen
Du aftonsfluggan wåra ser,
Så w:rer wänsskap högst, när solen
Utaf din lefnad sjunker ner.

Ej båkwa må din själ för grafwen,
Han är en Engels ljusa spår,
Han är det wapenhus, der stafwen
I frid du nedersätta får.
Det hyende der törnets krona
Och tunga forset lägges ner —
Der sorg och glädje sig örfona
Och döden palmen åt dig ger.

Då ut från fullran tvänne vingar
 Uppå dig waxa, mer ej stynd
 Af willans töcken, anden swingar
 Från jorden opp till ljusets rymd.
 Förbi är korta lefnadsloppet,
 Till jord blir hwad af frost blott war;
 Men kärleken och tron och hoppet
 De dröja ewigt hos dig qwar.

Anmärkingar wid boken: Först för att bewisa
 öfwerensstämmelsen emellan Lu-
 theriska kyrkans Symboliska bö-
 ker; eller ett annat swar på frå-
 gan: hwilken är Sveriges Reli-
 gion? af S. M. Almqvist.

(Forts. fr. N:o 62.)

Nya Testamentet fortfar, att tala såsom d. å.
 i enlighet med Gamla, ehuru klarare, uti läran
 om Guds natur; ty tåckelset, som höjde Moses,
 warder åfwen håri borttaget, då Kristus läsen
 warder. De, som wilja närmare ransaka detta,
 torde så opp sin Bibel och begrunda följande språk:
 Matth. 1: 20, 21. 3: 19, 11, 16, 17. 10: 20.
 12: 28. 28: 19. Luc. 1: 35, 67—69. 2: 26, 28.
 3: 22. 4: 18. 11: 13. 24: 49. Joh. 1: 33,
 34. 3: 5, 34. 14: 16, 21, 26. 15: 26. 20: 21,
 22. Apostl. G. 1: 4, 5, 7, 8. 2: 32, 33, 38, 39.
 4: 8—10, 31—33. 5: 30, 32. 7: 55. 8: 14—16,
 37, 39. 10: 38, 42, 44, 11: 16, 17, 23. 24: 15:
 8, 11. 20: 27, 28. 28: 23, 25. Rom. 1: 4. 5:
 5, 6. 8: 3, 4, 9, 11, 16, 17. 11: 36. 14: 17,
 18. 15: 5, 6, 12, 13, 16, 18, 19, 30. 1 Cor. 2:
 2, 4, 5, 8, 10, 14, 16. 6: 11, 15, 19. 7: 39, 40.
 12: 3, 4, 5, 6. 2 Cor. 21, 22. 3: 3, 16, 17,
 18. 5: 5, 6. 6: 15, 16. 13: 14. Gal. 4: 4, 6.
 Eph. 1: 17. 2: 18, 22. 3: 14, 16, 20, 21. 4:
 4—6, 30, 32. 5: 18, 20. Col. 2: 2. 5: 18, 19.
 2 Theß. 2: 13. 3: 5, 11, 12, 13. 2 Tim. 1:
 7, 8. Tit. 3: 4—6. Ebr. 2: 3, 4. 9: 14. 1 Pet.
 1: 2, 19, 21, 22. 3: 18. 4: 14. 2 Pet. 1: 16,
 17, 21. 1 Joh. 4: 2, 13, 14. 5: 5—8. (Den
 som förstår sammanhanget af dese versar, må döma,
 hurwidå ej de, som insatte i de gamla exemplaren
 af nya Testamentet 5: 7, hwilken de ej funno i nå-
 gra äldre, måst gjort det efter ännu äldre då
 befunnlige exemplar. Se härrom Wieselgrens Bi-
 hang p. 120.) Jud. 20: 21. Uppb. 1: 4, 5, 9,
 10. 2: 7, 27, 29. 3: 5, 6, 12, 13, 21, 22. 4:
 8. 5: 6. 14: 12, 13. 22: 16, 18.

Huru lifligt man än förfäktar den läran, att
 hwad Treenhets-bortförklararen finner i dessa
 språk, efter några flyktiga blickar på demsamma,

är Guds Ord, men allt hwad andra i alla tider
 och länder der funnit, är menniskoord, så torde wi
 få tro, att dessa språk äro Guds Ord, men bortförkla-
 rarens och antagarens uppfattning — menniskoord,
 ehuru två slags menniskoord, der blott ettdera kan
 wara såsom Guds Ord. Hwiltetdera mennisko-
 ord är i enlighet med Guds Ord, det tillhör hwar
 och en Christen att årligt och efter förmåga bepröfa
 wa, förr än han med ed intyggar, att han så sun-
 nit det sednare, eller att han bejakar de mennisko-
 ord, de Symboler, der läran antages.

För oss, som ej blindt tro, att våra ögon se
 mer än de tusendes, hwilka ofta på dylik forskning
 egnat hela sitt lif, bekanta med desse helige Förfat-
 tares anda, språk, kultur — eller, att wi på nå-
 gra veckor genomtänka en sak fullkomligare än ås-
 tusenden, för oss torde det ega intresse, att i kort-
 het erinra oss, huru desse Bibellärar uppfattades
 från den stund Biblens Canon war fullbordad, tills
 våra Symboler framträdde. Det binder oss ej; men
 det leder oss i pröfningen. — De Apostoliske Männen,
 som njutit Jesu eller hans Apostlars undervisning,
 uppfattade denna lära, i enlighet med sina lärars
 ord, så, att begreppen snart måste ge sig de ord,
 som sedermera waltis. Barnabas, en af de 70 lär-
 jungarne — des brefs äkthet förswara många, des
 uråldrighet förswara alla — skrifer, att han och
 hela werlden war skapad af Jesus, som gick i Jus-
 daland, och att det war till honom Fadren sa-
 de: låt oss göra menniskan. I Hermas uråldriga
 Pastor se wi huru han fattat Biblens lära, att
 Gud bär allring genom sitt Ord, så att han till-
 bad i Jesus alltings Herre. Clemens Romanus
 hade lärt af den Helige Ande, att Jesus war det
 Ewiga Majestätets spira, och frågade: hwilke wi ej
 alle en Gud, och en Kristus? Är ej den H. An-
 de af nåd utgjuten öfwer oss alla? och tackade Je-
 sus, hwilken ware ära och majestät i ewighet, såsom
 Gud och Domare öfwer lefwande och döda. Ignas-
 tius, Johannis lärjunge, förordnad till Biskop af
 Paulus, älskad af Petrus, har efterlemnad 7 bref,
 nekade af Priestey, erkände af Bossius, Grotius,
 Buddeus, Clarke, Mosheim, Simpson, Bochart m.
 fl. Han hade ej kunnat finna annat hos Matthe-
 us och Lucas, än ött hans Gud, Jesus Kristus,
 war efter Guds beslut, afslad af den Helige Ande;
 och skrifer till kyrkan — som tillhörde Gud Fa-
 der och vår Herre Jesus Kristus genom den H.
 Ande — att det är en Gud, som har uppenbarat
 sig i Jesus, som är Guds ewiga Ord, och be-
 der dem bli grundade i kärlek och tro, i Sonen och Fa-
 dern och den H. Ande. — Polycarp, en annan af
 Johannis lärjungar, stöt sina böcker: Jag prisar,
 jag wälsignar, jag ärar dig Allsmåttige Gud ge-
 nom Jesum Christum, den ewige och himmelske
 öfwerste prest, din älskade Son; med hwilken
 ware dig och den H. Ande ära från nu och i alla
 kommande åldrar. Amen.

Fäderne fortsatte de Apost. männens lära: Aristides talade, enligt Petavius intyg, klara och bindande ord om att Kristus var Gud, inför Kejsaren Adrianus; och Adrianus sjelf ansåg, enligt Sulpitius Severus, att nästan alla Judarne dyrkade Kristus som Gud. Och Lucianus belog läran om en Gud, som wore Fader och Son och Ande, denne utgående af Fadren, en i tre och tre i en. Cusebius, hwilken sann, att samma lära, som skulle nödvändigt fordra för sin bestämda framställning, de former, som hon fick af Nicenska mdeet, varit den orthodoxa meningen hela tiden förut, gillade också högeligen de fem Biskoppar för sin renlärighet, hwilka stört kyrkan i Jerusalem från Apostlarnes tid till Kejs. Adriani. Dersföre, så snart Ebioniterne framträdde och först nekade Christi Gudom, och således i läran om Gud måste gå ifrån Treenhetsläran och omsatta Deismen, blefwo de också ansedda som kättare; hwarföre somliga af dem bekände sig antaga, att Kristus war Gud, Fadrens Ord och Wisdom. Alla dese lesde före Justinus Martyr, hwilken Socinianerna ansågo vara uppfinnare till dessa "ur platoniska Scholan hämtade" läror om Christi Gudom och Gudomens treenighet, och från hwilken äwen Herr Almquist synes wilja datera våra Symboler i läran här. — Julianus Apostata — må man erinra derom — som ej hos Paulus en gång funnat finna bewis för Christi Gudom, nödgades dock bekänna, att den "beskedlige Johannes" listigt omfattat denna, utom gillandet af vår Treenhetslära, consequent oantagliga dogm. Och då Justinus Martyr — sådd wid Ev. Johannis ödd — som länge omgäts med Polycarpus, Johannens lärjunge, framträdde i Rom såsom Christenhetens försvarare, midt ibland dess Biskoppar och Äldste, och lärde med samma ord, som våra Symbola om Treenheten och Christi Gudom, sams der någon bland desse Apostlarnes lärjungar och deras barn, någon bland desse slitige ransakare i Skrifternas, hwilken trodde sig höra annat, än hwad de hört och läst alltiemt? Wälsignade de ej honom alla såsom den Bibliska Trons försvarare? Begreto de honom ej alla såsom dess martyrer? Och hwad hade han widgjort i denna lära om Fader, Son och Ande? Han hade sagt, att wi sätta Fadren i första rummet, Sonen i andra och den prophetiska Anden i tredje. Kunde ej ett barn ha sagt det, som blott en gång bewisat ett dop? Och dess instiftelseord äro ej Concillidogmer. Att Sonen då "war i talet skild" från Fadren, när den ene war i första, den andre i andra rummet, war det så verhördt? Han bewiste Treenheten, hwilken några människors förklaringsförsök då nekade, med blott Biblens ord, och ansföde främst: "Låt oss göra människan" . . . War det nytt? Hade ej Jesus bar och de äldste Christne citerat det samma i samma affigt? Hade ej Philo sjelf der sunnit något dyligt? Och hwarföre försvarade han detta mysterium mot menliga wissheten? Jo, säger han, wi

äre befallde af Kristus sjelf att ej antaga menlig myndighet, utan att bekänna dessa läror, som de wälsignade Propheterna förkunnat, som lärdes af Kristus sjelf. — Det är annars anmärkningsvärdt, att en n. b. lärd antitrinitarier såsom Socinus nödgas i sitt tredje bref till Radecius bekänna, att ända från Kyrkans späda barndom sunnits ganska många fromma män, lärda män, ja martyrer, som omfattot denna bedröfliga willfarelse, att Jesus Kristus är Gud, som skapat all ting, eller wisserligen aflad af hans eget Wäsende (d. ä. Guds Wäsende: ett, men i detta Wäsende en N. N. som ej är aflad, en N. N. som är aflad eller uppenbarad i menniskonatur, i den menniskan Kristus Jesus. Hwad N. N. sedermera uttrycks med, är ej så wigtigt, blott det, såsom ett alldeles nytt ord, får sin rätta bestämmeelse.) — Det är tydligt, att alla Judar ej skulle klart inse Treenheten i gamla Testamentet, utan anse denna lära, som blef klarare, då Sonen framträdde, såsom Christen. Det är således märkwärdigt, att wid samma tid som Justinus försvarade den, såsom Christna Kyrkans uråldriga tro, i Rom, Rabbi Johanan, försändades för Judiska Synagogan i Babylon, anfad de Christna der, såsom de der ej bekände en Gud, mot sågande flera bewis, man hämtat ur gamla Testamentet för sferheten i Guds ena Wäsende. Därför vittnar Fiddes Theol. Speculativa Vol. 1. p. 373, på goda grunder, "att hymner, dorologier o. d. stälde till de tre personerna, äro gamla som Christendomen sjelf, och enhälligt och ständaktigt uphöllna; samt att allt bewittnar, att desse wälsignade tre: Fadren, Sonen och Anden woro de första Christnas Gud. 178 år est. Chr. sådelse vittnade Martyren Epipodius, att den korsfäste Jesus war Gud och menniska, och dog med dessa ord på läpparne: Jag bekänner Kristus wara Gud med Fadren och den Helige Ande, och är det rättwist, att jag döer för den, som mig skapat och återlöst. Djurt hade Athenagoras fattat Biblens lära om treenigheten i Gud, och kände derom mer, än hwad Hr A. anför, "tiljaktigheten till ordning." Han hade förstått, att Biblen lär om en N. N. i Gud, som ingen sett hafwer eller se kan, som ej har menliga sinnesrelser, ej kan i sin oändlighet omkrifwas med någon tankens peripheri, således ej fattas af förståndet, utan af hjertat, odelelig till ätt Wäsende — Fadren; och en N. N. i Gud, som är ett med den förra, så att Fadren är i N. N. och N. N. i Fadren. Ordet, genom hwilket allt är skapat i sin sköna harmoni och beständigt underhålles, ewig, hafwande lif i sig sjelf, menniska i tidens fullbordan — Sonen; och en N. N. i Gud, genom hwars enhet och magt Fadren är i Sonen och Sonen i Fadren; som utgår af dem, liksom ljuset ur elden; och som talat genom Propheterne — Den Helige Ande. (Härmed följer ett Biblans.)